

NEMŠKO VEČERNO POROČILO.

Berolin, 19. oktobra. (Kor. urad.) V južnem delu Flandrske fronte in severovzhodno od Soissonsa kljub slabemu vremenu močno streljanje. Na vzhodu do sedaj ničesar novega.

Berolin, 19. oktobra. (Kor. urad.) Ko smo premagali baterije na Verdunu in Moonu dne 18. t. m. z linijskimi ladjami in križarkami brodovja, smo v nadaljnjem smotrenem sodelovanju z armado vzeli otok Moon. Delinaših lahkih pomorskih sil so pri tem podpirali prehod preko Malega Sundana na severu. Pri bojih v Moonsundu je neka naša linijska ladja tako težko poškodovala rusko linijsko ladjo »Slava« ob vodni črti, da so jo v plitvi vodi severozapadno od otoka Sildave posadili na plitvino. Ob enem smo uničili neka ruski torpedni rušilec. Ostanek sovražnega brodovja se nadalje umika proti severu. — Šef adm. štaba.

Oficijozno rusko poročilo dne 18. t. m. pravi: V tem trenutku nadaljuje ruske torpedovke svojo nalogo, da preprečujejo sovražnim ladjam vdreti v Moonsund, da tako ogrožajo rusko pomorsko zvezo z Riškim zalivom. Tu je težišče položaja, ker je od uspeha tega boja odvisna varnost ruskih zvez med Riškimi zalivi in Finsko. Večji del nemških pomorskih bojnih sil leži sedaj pri otokih Oesel in Dagö ter nasproti morski ožini Irben. Oddelki ruskega brodovja nadaljujejo svoje operacije v Riškem zalivu ter branijo dohod do morske ožine Irben.

O ruskem brodovju so nemška poročila mnenja, da je prisiljeno, sprejeti pomorsko bitko. Nemci pričakujejo to pomorsko bitko pred Finskim zalivom. Tudi v Petrogradu se zdi, da pričakujejo pomorsko bitko, vsaj petrogradska brozjavna agentura poroča o ojačitvi, ki jo bila ruskemu brodovju poslana. Pričakovana pomorska bitka bo torej prinesla odločitev v boju za nadvlado v Vzhodnem morju. Nemci pričakujejo od te odločitve ugodno izpremembo položaja tudi na kopnem. Vse se samo izprašuje, ali Anglija tudi sedaj še ne bo prišla na dan s svojim velikanskim brodovjem.

Kotvoljno območje so bile na Ruskem proglase obkrajine pri Revalu, Kronstatu in Baltickem Portu.

Tudi na stališče Skandinavije lahko vpliva zavzetje otokov pred Riškimi zalivi. Če Nemci te svoje nove pozicije popolnoma izrabijo, pomeni to tudi močno ogrožanje Skandinavije. Na Francoskem se boje, da bo sedaj še mnogo težje pridobiti skandinavsko deželo, zlasti Švedsko, za stvar entente.

RUSKO URADNO POROČILO.

18. oktobra. Sovražna podvzetja proti otoku Oesel se je končala včeraj s popolnim zasedenjem otoka. Prej smo razdeljali vse vojaško važne zgradbe. Izrabljajo ta uspeh je vdri sovražnik ponoči v Riški zaliv. Najprej so se naše čete umikale počasi pod pritiskom sovražnih križark in torpedovk v Moonsund, potem pa so sprejele naše velike bojne ladje in torpedovke boj s sovražnikom. V Riškem zalivu so s svojim ognjem prepodile sovražne sprejeda ladje, kakor so nato zalede ob glavno sovražno silo, s katero so se spustile v boj. Sovražna flotila sta videli dve veliki bojni ladji tipa »Grosser Kurfürst«. Med nato slededim nenaknim bojem so poskušale sovražne velike bojne ladje streljati iz razdalje, ki je bila večja, kakor je nesla artiljerija naših starih linijskih ladij. Naše ladje so dolgo branile dohod do zaliva in te okodbe, ki so jih dobile od velikih bojnih ladij, so jih prisilile, da so se umaknile v Moonsund. Linijska ladja »Slava«, ki je bila na več krajih močno preluknjana, se je potopila, skoraj vso posadko pa smo rešili. Po boju so združile velike bojne ladje svoj ogenj na obsežno baterijo, ki je stala ob vhodu v Moonsund ter so jo v kratkem času uničile. Nato je skušal ostanek naših pomorskih bojnih sil v Moonsundu samem zadržati silne sovražne napade, ki jih je ta naperil s severa proti poslednjim našim ladjam. Sovražni poskusi so se zlomili ob našim odporu ter so ostali brezuspešni.

»SLAVA«.

Bojna ladja »Slava« iz leta 1903. je bila 121 m dolga, 23 m široka ter je segala 7,9 m globoko. Prostornine je imela 13.600 ton; stroji so imeli 15.000 konjskih sil ter se je vozila ladja s hitrostjo 18 milj na uro. Izmed ruskih bojnih ladij je bila »Slava« ena najmočnejše zavarovanjnih bojnih ladij, samo ob vodni črti je bil oklop precej tenak. Oborožena je bila s 4 topovi kalibra 30,5 cm, 12 topovi kalibra 15 cm, 20 topovi kalibra 7,5 cm in 4 topovi kalibra 4,7 cm. Posadka je štela 825 moških.

Italijansko bojišče. Iz vojno-poročevalskega stana dne 9. oktobra: Delovanje italijanske artiljerije na naše pozicije ob soški fronti je bilo včeraj zopet živahno. Baterije ob Zdobu so bombardirale grad Miramar, napravile pa samo malenkostno škodo v parku. V Karnijskih Alpah je vdrl neka napadalni patrulji na odsek pri Plöcknu v sovražne pozicije, prizidajo sovražniku težke izgube in vplenilo med drugim en minomet. Predvčerajšnjim na jugo-vzhodnem Tirolskem z naše strani izvršeni patruljski napadi so nam dali 300 moških vjetnikov in 6 oficirjev ter 3 strojne puške in drugega vojnega materiala.

Boj za hrib Sief. Iz vojno-poročevalskega stana. Dolgo časa že hrepenje Italijani po hribu Sief. Dne 29. septembra pa se jim je zdelo, da bo njihov trdovratni napot vendar uspešen, ali njihovo veselje je bilo le kratko. V tem jutru so napadli vrh z najtežjim bobnajočim ognjem in sovražnik v trikratni premoči je prodril do vrha. Ta je bil končno v italijanskih rokah. Nato so poskusili Italijani polastiti se naših pozicijskih naprav, ali vsa prizadevanja so se izjalovila ob odporu izpostavljenih straž 73. pešpolka. Poročnik Pfanner je branil v besnem ognju strojnih pušk dohod v svojo

oddetek minometov pod vodstvom nadporočnika Becha je obsedel sovražnika z najmočnejšim ognjem, poročnik Ries je napadel sovražnika s pobočja, na pomoč sta prihitela pravčasno poročnika Biele in Zimmer in Natunek. Ob 7. jutru je bilo borenje odločeno v prilog hrabrih vojakov iz Heba in sovražnik je bil pregnan. Cesar je polk pohvalil z največjim priznanjem njegovega junaštva.

Kako močni so bili Italijani v enajsti soški bitki? Na to vprašanje odgovarja »Österr.-ung. Kriegs-korr.«: Okoli 50 infanterijskih divizij nas je napadlo, trideset milijonov vojakov. Ta masa je bila razdeljena v dve armadi. Ena, to je tretja armada, je segala od morja do Vipave, druga armada se je pridružila severno. Pozneje je bila fronta tretje armade podaljšana do Gorice. Na ozkem prostoru 10 km od Vipave do morja (Južni Krasi in Grmada) je masiral sovražnik početkom vojne približno polovico svoje skupne sile. Iz tega razvidno, kako resno mu je bilo na tem, da bi prodril proti Trstu. Šele pozneje, ko je moral izprevideti brezuspešnost svojega prizadevanja in je hotel trenotni uspeh na banjški visoki planoti izkoristiti, je potisnil nekaj svojih sil proti severu. Izredno velike so bile sovražnikove izgube. Izgubil je 150.000 moških mrtvih in ranjenih, 50.000 bolnih in 20.000 vjetnih. Šesti dan enajste bitke je preživel naš cesar Karel, katerega naš vojak ljubijo in obožujejo, ob Sv. Gabrijelu. — Tako močan je bil sovražnik, pa je bil vendar odbit. Za novo bitko napoveduje še večjo silo s pomočjo svojih zaveznikov, katere se pa naši vrli branitelji ob Soči prav nič ne strajšajo.

Italijanski letalski napadi na naše torpedne čolne. Urad italijanskega letalskega štaba poroča o bombardiranju naših avstro-ogrske torpedne čolne dodatno: Štepana 9 sovražnih enot je bila dne 13. oktobra opažena, ki je vozila južno od Salvore. Italijanska pomorska letala so se takoj dvignila in eno je pri Rovinju napadlo čolne in jih razkopalo. En čoln je bil polno zadet, bomba je provzročila močno eksplozijo. S strani c. k. korp. urada se dostavlja, da letalski napad na naše torpedne čolne je bil popolnoma brez uspeha.

Italijanska kavalerija v Grgarju. A. Hübnar opisuje v brošuri »Volk und Heer« enajsto soško bitko in navaja znano epizodo italijanske kavalerije na višinah pri Grgarju. Dne 26. avgusta popoldne so šli štirje italijanski eskadroni po cesti iz sedla Svete gore v Grgar. Galopirali so v dveh, tesno spojeni. V sedlu so se močno nagnili naprej. Ali nas varajo oči? Napeto smo čakali, kaj se zgodi. Streljali nismo. Drugi dan smo videli nekaj jezdecov na poti nazaj v Grgar, drugi so napadli naše pozicije pri gostini v Kalu. Artiljerija in strojne puške so jih uničile. Dne 29. avgusta je zopet jahal več jezdecov iz Grgarja preko Britofa v Zagorje. Pet baterij je pazilo, kdaj odlašajo slednji iz Britofa, nato je pričel delovati bobnajoči ogenj na jezdecce. Masa mesa se je valila po prahu in kri je delala blato. Konji so bežali, bili postreljeni ali obtičali v kamenju in si zlomili noge. Najboljše je bilo za one jezdecce, ki so padli s konja ter se kam skrili ali ležali naprej. Ali je bila to blaznost vodstva ali panika? Ko se je ostanek približal Grgarju, so jim jahal naproti v tesni vrsti drugi jezdeci in med nje so treskale naše baterije. Le malo se jih je rešilo, drugi so se valjali po tleh. — V gorovje menda ne bodo več pošiljali kavalerije.

ITALIJANSKO URADNO POROČILO.

19. oktobra. V noči 17. na 18. oktobra je v Trentinu in na karnijski fronti krajevno delovanje precej oživilo. Sovražna akcija je bila naperjena zlasti besno na našo črto med Posino in Riofreddo, kjer se je sovražnik po ponovnih napadih v masah in koncentracijah ognja posrečilo, da je zasedel eno naših izpostavljenih postojank severno hriba Majlo in vdrl v drugo vzhodno Calgari. Iz prve smo ga vrgli z energičnim protinapadom, iz drugega smo ga pregnali s svojim ognjem. Vjeli smo okoli 40 vojakov in 3 oficirje. Na hribu Mesoli, visoki 1.100 m, severno prelaza hriba Croce Cornello, med Velikim in Malim Palom in na hribu Gramudi so bili močni sovražni oddelki poginani v beg, ne da bi se bili mogli približati našim črtam. Na julijski fronti se je zlomil v našem ognju napad na severna pobočja Sv. Gabrijela, ki so ga izvedli napadalni oddelki z ročnimi granatami.

Na francoski fronti so se pričeli, kakor je bilo pričakovati, veliki napadi proti armadni skupini nemškega prestolonaslednika. Silna artiljerijska bitka se je začela zlasti na Cheminu des Dames.

NOV NAPAD NA DUNKERQUE.

Berolin, 19. oktobra. (Kor. urad.) Deli naših torpednih vojni sil so v noči na 19. oktober napadli Dunkerque ter iz kratke razdalje vrgli 250 razstreljivih granat na trdnjavo. Baterije na kopnem in ladje ob prietajlišču, so odgovarjale. S tremi torpednimi in številnimi artiljerijskimi streli smo močno poškodovali nek angliški minotor. Lastne ladje so se vrtnile nepoškodovane.

Ententna ofenziva 1918.

Zeneva, 18. oktobra. »Matine« naznaja, da se bo splošna ententna ofenziva zopet pričela spomladi 1918.

Angleške divizije.

Basel, 17. oktobra. »Manchester Guardian« piše, da ima Anglija sedaj na vseh bojiščih nad 85 divizij.

Razne vojne vesti.

ANGLESKA ZBORNIKA IN VOJNA VPRAŠANJA.

London, 18. oktobra. (Kor. urad.) Lord Robert Cecil je izjavil na neko vprašanje, da Wilsonov jasni in močni odgovor na papeževoto noto ni bil uspeh sporazuma med zavezniki. Trevelyen je vprašal, ali je angleška vlada priznala Wilsonovo noto kot lastni odgovor na papeževoto noto. Cecil je zanikal. Nadalje je vprašal Trevelyen: Ali namerava vlada odgovoriti? Cecil je zaprosil, da se stavi to vprašanje pismeno. Na drugo vprašanje je odgovoril Cecil, da se bo po želji ruske vlade vršil sestanek zaveznikov, da se ugotovi vojni cilj. Nadaljnji pojasnili sedaj ne more dati, niti bi jih ne hotel dati.

STOCKHOLMSKA SOCIALISTIČNA KONFERENCA.

Stockholm, 19. oktobra. Socialistična mirovna komisija je ustavila svoje delovanje.

ITALIJANSKI PARLAMENT.

Polegal Bosellijevoga tabuista ogrožen.

Preko Lugana poročajo, da val italijanski listi soglasno označajo položaj Bosellijevoga kabineta za resno ogrožen. »Popolo d'Italia« izjavi, da pade kabinet na vsak način. Za gospodarja položaja se smatrajo možne nove skupine, ki je strnjena iz vseh strank. Bodoči ministri predsednik utegne biti bivši minister Nitii, ali zunanjo politiko bi vodil Sonnino še nadalje.

Za Jugoslovane.

Curia, 18. oktobra. (Kor. ur.) Italijanska zbornica je včeraj začela razpravljanje proračuna. Ljabilola je izjavil, da je Italija vedno konservativna in reakcionarna, dočim se razvijala Nemčija in Avstro-Ogrska demokracično. Naloga Italije je, da ne dela politike v korist Črne gore iz dinastičnih vzrokov, ker to bi pomenilo delo v prid Avstrije. Naloga Italije je, pospeševati stvaritev jugoslovanske države, ki bo pomagal razdeljati Avstrijo. V tem smislu je tudi treba zapostaviti aspiracije na Dalmacijo, katere tudi Bissolati in Bonomi ne odobrujeta.

Ministrski svet.

Dne 17. oktobra se je vršil ministrski svet, ki je trajal dve uri in se bavil s položajem, ki je nastal vsled predvčerajšnjih razprav v zbornici. »Corriere della sera« pravi, da so si ministri povsem na jasnem, kaj jim je storiti. Do končnega sklepa še ni prišlo.

Torpediran transportni parnik.

Berolin, 17. oktobra. »Berliner Tageblatt« poroča iz Stockholma: Parnik »Medie«, ki se je vozil kot spremna ladja, je bil v zapadnem Sredozemskem morju torpediran. Eksplozija torpeda je provzročila eksplozijo municije, ki je bila spravljena v ladji. Parnik se je potopil v par minutah. Na parniku je bilo 559 potnikov, med njimi oddetek iz Algerije, vojak, delavci, vjetniki in 60 mož posadke; 256 mož pogrešajo.

Blokada ameriške obali.

Zeneva, 19. oktobra. »Matine« prinaša po »New York Timesu« vest, da priplujejo v Washington brezničnemu poročilo, da bo Nemčija v kratkem sklenila blokado ameriške obali, veliko važnost. Splošno se te vesti protujejo, samo mornariški minister Daniels pravi, da mu je ta vest nova.

Cesar Viljem na povratku iz Carigrada.

Carigrad, 18. oktobra. Nemški cesar se je zvečer ob pol 11. odpeljal iz Carigrada.

Amerika v vojni.

Haag, 16. oktobra. Iz Washingtona poročajo, da bodo prihodni teden v Zedinjenih državah nabori, h katerim pride 9 milijonov mož. Drugi kontingent ameriške narodne armade bo vpoklican decembra in januarja.

Internarni nemški podmorski čoln.

Rotterdam, 19. oktobra. Iz Ferrola poročajo, da je bil nemški podmorski čoln »U 23«, poveljnikom in moštvom interniran v nekem španskem pristanišču.

Ženske v angleški vojni službi.

Berolin, 17. oktobra. Preko Curia poročajo, da išče angleški vojni minister sedaj en milijon žensk, ki naj bi nadomestile moške v službi vojaških skladišč. Ženske bodo vojaško opremili in izvežbali.

DROBNE VESTI IZ RUSIJE.

Amsterdam, 19. oktobra. (Kor. urad.) Glasom poročila »Timesa« iz Odesa, so se razširili v Besarabiji nemiri z dežele na mesta.

Lugano, 19. oktobra. Volitve v mestno upravo v okraju Moskve so imele tale izid: 560 boljševikov, 80 socialistov smeri Kerenskaja in 168 kadetov. Vse neekstremne socialno-revolucionarne smeri so izgubile tal.

Petrograd, 18. oktobra. (Kor. urad.) V Kutaisu v Kavkaziji je prišlo do velikih nemirov. Druhal je plenila glavne četrti mesta. Nad mestom je proglašeno obsežno stanje.

Politične vesti.

— Ministrske konference v Budimpešti. Dunaj, 19. oktobra. Zunanji minister grof Czernin in ministri predsednik vitez Seidler se podasta 25. t. m. v Budimpešti, kjer se vršijo važne ministrske konference.

— Nadškoj Stadler za Jugoslavijo. Glasom nekega budimpeštanskega poročila je pisal sarajevski nadškoj Stadler cesarju pismo, v katerem naglašja, da je bila leta 1867, usodepolna napaka, da se je Dalmacija odrgala od Hrvatske ter priklonil en del Avstriji, drugi pa Ogrski, tako da Hrvatska ne more igrati politične vodilne naloge. V svojem pismu prosi cesarja, da naj združi jugoslovanske pokrajine in sicer Dalmacijo, Hrvatsko, Istro, Kranjsko, Koroško in Stajersko do Drave. Ogrska nima niti historično, niti politično pravice do obali in pot Ogrske do morja more iti le preko trupla Hrvatske. Nadškoj presi cesarja, da naj sprejme dva njegova zaupnika, ki mu bosta obrazložila njegove misli. — To poročilo se nam zdi nekoliko zakasnelo. Ore očividno za memorandum, ki sta ga izročila cesarju bosanska politika Vancas in dr. Pilar, zaupnika nadškoja Stadlerja. Ta memorandum vsebuje dva načrta: zgoraj omenjeni maksimalni in še eden minimalni program, ki predlaga zedinjenje hrvatskih dežel ter respektira dualizem.

— Kdo bo zastopal interese dr. Krekovega volilnega okraja. Poslanec dr. Benkovič, kamniški rojak, je, kakor smo poročali, izjavil, da rad prevzame zastopstvo interesov volilnega okraja svojega nepozabnega prijatelja dra Kreka. Kakor poroča »Slovenec«, je pa »Katoliško politično društvo za kamniški okraj« naprosilo dra Susteršiča, da do novih volitev zastopa koristi okraja.

— Koroškonemška žalost. Klerikalni »Kärntner Tagblatt« tudi poroča o sijajnem sprejemu dr. Kramarja v Pragi. Poročilo ima značilen naslov: Trauriger Trauriger Trauriger.

— Poslanec Einspinner in atera v Wagni. Način, kako se je postavil nemškonalionalni poslanec Einspinner napram dogodkom v Wagni, je zelo značilen, ne samo za njega samega, marveč tudi za vse one, ki so z njim enih misli in so njegovemu tozadevemu govoru pritrjevali. V tem oziru je imel poslanec Pittoni prav, ko je rekel: Mi imamo v svoji sredi v parlamentu mnogo Einspinnerjev. Njih skupni znak je skoraj patološki zagrizenost in nestrpnost. V njih očeh tvorijo pripadniki vseh nemških narodnosti manj vredno drhal. Zadoسته pa, če presodimo njegovo moralno kvaliteto že samo ob njegovem poročilu v dogodkih v Wagni. Einspinner je izjavil v tem svojem govoru: »Med neko aretacijo je prišlo do demonstracij. Orožnike, ki so izvršili aretacijo, so med eskorto z vseh strani obmetavali s kamenjem. Nekega orožnika, ki je stal daleč proč, so tudi obmetavali s kamenjem. On je svaril, ko pa to ni izdalo, je rabil orožje. Njegov strel je po nesreči zadel nekega dečka. Deček je bil zadet, ko se je ravno pripognil, da pobere kamen.« Popolnoma zanesljive priče pa so konstatirale, da je imel deček, še ko so ga vzdignili, obe roki v hlačnih žepih, da torej ni pobiral kamenja, ko ga je krogla zadela. Toda to je Einspinnerjem vseeno. In tudi to je nemškemu poslancu vseeno, da je obstojala množica, proti kateri je oni orožnik streljal, iz nekako 30 dečkov in nekaj žena, da torej orožnik nikakor ni bil ogrožen. Razen tega pa orožnik ni mogel pokazati tudi niti najmanjše poškodbe, in vendar je streljal, kar se poslancu Einspinnerju gotovo zdi imenitno.

— Pozdravni večer dr. Kramarja na Zofinu. Dne 16. t. m. se je vršil na Zofinu v Pragi pozdravni večer za dr. Kramarja. Aranžiran je bil večer od mladocške stranke ter se ga je udeležila ne samo vsa češka družba, marveč tudi najširša masa ljudstva. Več tisoč ljudi je manifestiralo za dr. Kramarja in Zofin ni mogel sprejeti niti vseh udeležnikov manifestacije. Pod zvoki himne »Kde domov muje« in neprestanimi klici »Na zdor!« se je dr. Kramarj s soprogom pripeljal na Zofin. Pevsko društvo »Hlahol« mu je zapelo sprejemno pesem. V imenu mladochehov je dr. Kramarja nagovoril ravnatelj Karbus ter ga slavil kot mučenika, ki pripada vrsti velikih čeških zgodovinskih mož. Končal je z besedami: Bog daj dr. Kramarju, da doživi dosego cilja, za kateri je vse svoje življenje deloval, samostojnost češkega naroda. Nato je govoril inženir Becka, ki je izjavil med drugim, da so se aranžerji Kramarjevega procesa temeljito zmotili: poklonitve dr. Kramarju veljajo vsem, ki so delovali in trpeli za narod. Nikdar ni bil češki narod tako močen in edin, kakor danes. Prosil je dr. Kramarja, da naj prevzame vodstvo naroda, češki narod se mu bo radevolje klanjal. Nato je govoril vodja realistov dr. Herben, ki je med drugim izjavil: Ko je šel dr. Kramar od nas, je bil pripadnik ene same stranke, sedaj, ko se vrača, ga zahteva ves narod zase. Dejstvo, da je bil dr. Kramarj v ječi, je sprevrlo vse mišljenje naroda. Ta historični dogodek tvori mejnik v češki zgodovini. Češki narod je našel šele sedaj po velikih persukcijah pravo pot. V bodoče bo nemogoče, da bi vodila pot naše politike v ječo. Vsi se zavedamo velikanskega pomena tega trenutka. Češki narod bo dosegel svoj cilj sedaj ali nikoli. Po teh izjavanih je govoril dr. Kramarj ter izjavil, da ga iskreno veseli, da se je narod zedinil. Češki narod živi in bo živ delj kakor vsi, ki ga hočejo potiniti ob steno. V tem velikem trenutku ne sme biti nikdo malodušen. Zagotovil je, da hoče živeti samo za bodočnost, za boljšo bodočnost češkega naroda, in da upa, da bo Praga glavno mesto velike, edine češke države. Burno odobravanje in pritrdjevanje.

— O vsenemški agitaciji med našim vojaštvom poroča mariborski »Slovenski Gospodar«: »Tudi nam prihajajo iz raznih strani v zaledju in na bojišču pritožbe o tem, da se na vojaštvu vpliva v zmislu vsenemških vojnihih ciljev in za n e m š k o avstrijsko državno misel. V službi te agitacije je tudi ptujski nemškutarski list »Stajerc«, katerega se vsiljuje vojakom. S tem hinavskim listom, ki se navidezno zavzema za Avstrijo, v resnici pa dela za vsenemštvo, od katerega je plačan, se preplavljajo vojašnice. Ta list se tudi pošilja na fronto ter se vsiljuje junaskim vojakom naših slovenskih spodnještajerskih polkov. Naši vojski nam pišejo, da se ga komaj ubranjujejo. Kdo plačuje tiste iztise, ki se v tako velikem številu vsiljujejo našim vojakom? Ali je taka nemškutarska, v svojem bistvu vsenemška in torej protiaustrijska agitacija dopustna? Opozarjamo na to pristojne in odgovorne činitele.

— Nemška vojna propaganda. Najhujši zločin se zdi vsenemcem pametno in resno razmotrivanje načina, kako bi bilo mogoče doseči časten mir. Vsakdo, ki izpregovori besedo »mir«, je v njih očeh že zločinec in veleizdajnik. Tudi našemu znanemu ministru grofu Czerninu so vsenemci strašno zamerili, da se je upal energično nastopiti za mir. Ti v službi nemškega vojaštva in

vojnihi dobičkarjev stoječi ljudje, skušajo sedaj s svojimi metodami tudi v Avstriji in na Ogrskem. Pred dnevi smo zabeležili vest, da nameravajo »podpreti« večje število avstrijskih nemških provincijalnih listov, da bi začeli trobiti v njih voljni rog, sedaj so se spravili tudi nad Ogrsko. Začeli so z velikanskimi, sijajno plačanimi inserati, v katerih pozivljajo nemške državljane na Ogrskem, da naj podpisujejo nemško vojno posojilo. Nemške kinematografske družbe nadaljujejo propagando. Gospodarske vesti osvetlujejo stališče raznih madžarskih listov, družb ter podjetij napram vojni in Nemcem. Zatrjuje se, in to vest beleži tudi dajnska »Arbeiterzeitung«, da sta v svrhu vsenemške propagande v madžarskem časopisju določena dva milijona mark in da je od te vsote 10.000 mark že razdeljenih. »Diner-Dénes« piše tem hujskačem in vojnihi dobičkarjem prav krepke besede ter pravi: »Da je treba za vsako agitacijo, tudi za najbolj idealno, denarja, temu se v času kapitalizma ni čuditi. Toda gospoda Krupp in tovaršiji delajo kratkomo samo z denarjem. Njih agitacija obstoja v poglavitnem v podkupljenju, in kar se sicer še dogaja, je večidel samo plašč za prikritje te sramotne kupčije. Ker vodi veleizdajstvo samo misel na dobiček, mislijo tudi drugi samo na dobiček. Na Ogrskem te spletke ne bodo imele uspeha, k večjemu pri onih listih, ki derejo čez drn in strn za Tiszo in torej že itak ne delajo drugega, kakor da hujskajo na vojno. Pač pa bo na ta način Nemčija tudi na Ogrskem temeljito zapravila vse simpatije, ki jih je tam še uživala.

— Ustvaritev madžarskega naroda. Neki Ladislav Markus piše v listu »Alkotmány« o madžarskem cilju, pa pravi med drugim: Kaj je cilj madžarstva? Zaman bi stavil to vprašanje tudi na najpametnejše Madžare. Vsakdo bi stavil ciljem madžarstva cilj naroda, ali treba vendar, da uvidimo, da jedinstvenega madžarskega naroda še ni in da bi ciljem madžarstva trebalo postaviti prav ustvaritev madžarskega naroda. Priznamo, da je madžarska rasa v tej deželi še vedno samo narodnost in da je njena supremacija vzdržana s tolikimi najraznovrstnejšimi sredstvi, kolikor le more, ali ne z realnim. Ako bi bila premoč in istini stvarna, potem bi že zdavnaj ne bilo več tukaj narodnostnega vprašanja, marveč bi obstojal iz vseh ras v madžarsko raso transkristaliziran masiven madžarski narod. — No, včasih se le tudi Madžari pogledajo v pravo zrcalo.

— Diktaturo si žele v Nemčiji. Vsenemci ne kličejo samo pri nas po diktaturi, tudi v rajhu so jim Nemci še premalo nemški. Zato diktaturo sem, na krmilo moza, ki se bo bojeval na zunanji proti šestim velesilam in na znotraj proti veliki masi nemškega naroda! Pri tem ne vidijo, da je ravno to stališče nakopalo Nemčiji ves svet sovražnikov, ne vidijo pa tudi, da se s padcem parlamentarnega sistema zruši tudi notranja opora Nemčije.

— Nemško socialnodemokracično zborovanje v Würzburgu. Scheidemann je opozarjal na dejstvo, da si je nemška socialna demokracija pridobila neposredno pravico do moči v državi. Parlamentarni sistem se bo sam od sebe uveljavil. Nemčija se mora po vojni pretvoriti v demokracično - parlamentarno državo ter bo morala prevzeti večino vlado in odgovornost. Socialni demokratci upajo doseči pri prihodnjih državnozbornih volitvah večino, potem pa ne bodo prepuščali odgovornosti drugim. Konservativni hujskači vsenemci so doigrali. Vojna je le predigra mnogo večjim dogodkom. Po velikanskem socialnem prevratu teh dni pride šele najtežja naloga. Ko bo počil zadnji strel v tej svetovni vojni, bo zaklicala nemška socialna demokracija: »Vojna je mrtva. Živel boj!« Mi socialisti korakamo naprej, in če bo treba, bomo jurili.

— Obnovitev ustavnih razmer na Španskem. Madrid, 18. oktobra. (Kor. urad.) »Agence Havas«: Ministrski svet je sklenil, da zopet postavi v veljavo ustavno jamstva. Odstop generala Primovera je odobren in general Merina je imenovan za vojnega ministra.

Za naše begunce.

g Dunaj, 16. oktobra.

Begunski odsek je dal zadnji čas mnogo govoriti o svojem delovanju. Glavni povod so dali znani dogodki v Wagni pri Lipnici. Čeprav je to taborišče gotovo še eno najboljših, dasi je tam veliko uradnikov, poduradnikov, nadzornikov in barakah in kuhinjah, ki so Italijani, vendar so znali italijanski poslanci tamošnje razmere izkoristiti in izzvati radi njih eno celo sejo poslanske zbornice. Kako na sploh znajo Italijani izkoristiti vsako priliko sebi v korist, o tem sem mogel že mnogokdaj poročati in poročati bi se moglo še veliko več, ako bi vsa ta reč ne bila preveč odiozna. Resnično je namreč, da najboljše razmere so za begunce še vedno slabe in pomilovanja vredni so tudi tisti, ki so ... tako srečni, da žive v tistih »boljših razmerah«. Ali kaj naj reče človek o stokrat hujših razmerah, v katerih stokajo naši slovenski in hrvatski begunci v drugih taboriščih? In tudi drugod, kjer žive posamezni,

se delajo razlike med Slovenci in Italijani. — Zadnjim želimo vse najboljše, ali tudi svojim ljubim rojakom želimo lepših dni.

Današnja razprava v poslanski zbornici je le majhen prispevek k boljšemu umevanju begunske bede, je odločen protest proti sistemu, ki so ga uveljavili docela nesposobni birokrati in s policijsko modrostjo prežeti varuhi javnega mira in reda, varuhi državne misli, ki so pa srečno vzglojili begunce v nasprotnike države, kakor je povedal poslanec Holban.

Današnja razprava bo imela poslednje dobre posledice tudi za naše begunce, kajti kar načeloma dobrega ukrepejo zaradi Italijanov v Lipnici, pride v korist tudi našim beguncem, ako bomo stali na straži. V ta namen je treba pa, da imajo povsod begunci sami za vse odprte oči in toliko poguma, da vestno in natančno poročajo, kar so videli.

Korespondenčni urad bo najbrže vendarle poročal nekaj glavnih pritožb, ki so padle danes v zbornici, in sporoči sklepe. Ako bi bilo našim beguncem treba vedeti še kaj več, bom že še poročal in dopolnil to sliko. — Nato pa naj naši ljudje takoj poročajo, kar se jim zdi potrebno.

Z ozirom na to, da se utedeje nova taborišča že pametneje urediti, bi bili potrebni sposobni uradniki, poduradniki itd. V to bi bili zelo sposobni učitelji, občinski tajniki itd. — Nekaj naslovov takih gospodov mi je znanih. Prosim, oglasite se vsi tisti, ki bi mogli prevzeti kako tako službo v taboriščih. — To je nujno! Naslov: Zastopnik »Slovenskega Naroda« — Dunaj I., Parlament.

Odprava politične cenzure.

Vsled odloka višjega državnega pravdnštva za Štajersko, Koroško in Kranjsko se opreščajo državni pravdniki politične cenzure ter se vrnejo svojemu pravnemu poklicu. Na mesto prohibitorne cenzure stopa sedaj po § 487. k. p. r. kakor v mirnih časih zopet konfiskacija tiskovin, ki so bile proti predpisom tiskovnega zakona izdane ali razširjene ali katerih vsebina tvori v zmislu kazenskih zakonov kaznjivo dejanje.

Izza predvojne dobe.

Izpod Pohorja nam pišejo: Od konca leta 1913. sem, je bilo po naših mestih kakor v Mariboru, Ptuj, itd. ter po drugih krajih nemških krajev prav dočeno čuti, da zbirajo naši narodni neprijatelji vse svoje moči v mogočen udar in ob koncu prve polovice l. 1914. so bile priprave že tako daleč dospel, da so dale opazovalcu povod k domnevanju, da se bode boja na življenje in smrt kmalu pričel. O binkošti 1914. je bil n. pr. v Mariboru takozvani »Burschentag« in ob tej priložnosti je vplil na zborovanje v mestnem parku ob navzočnosti k. kr. uradnikov — ter par znanih sodnikov — neki vsenemški govornik: »Proč od te črne, zlate Avstrije, ki se je že davno preživela in iz koje puhti trohnoba davno minotih stoletij!« Nam Slovencem, ki smo gledali, poslušali in strmeli, je prihajala z ona in primerljivi smo svoja narodna politična stremeljenja z onimi teh gospodov, ki so smeli javno in sprito zastopnikov vlade propagirati odpad k Berolinu. Prišli pa smo tudi razmišljati, kaj naj ukrenemo, če bi prišlo do pobojev, na katere smo bili pripravljeni za prihodnost. To smo vedeli, da bodemo navezani na samoobrambo, kajti četita bi nas ne bila ne politična oblast, ne mestna policija in ne c. kr. sodišče. Nas, — bili, kakor hitro bi se bilo kaj zgodilo, bi se kaj prodajala tudi samo naša koža in gotovo ne ona naših nasprotnikov.

Prišlo pa je docela nepričakovano: Odnevarjevskih strelav je našel pri nas prvo sarajevski v Mariboru. Dne 29. junija atentat in dne 3. julija se zaprl v Mariboru na dva meseca nekega komaj 14letnega gimnazijca, češ, da je zločin odobral, in sicer baje napram nekemu vojaškemu stražniku, ki je bil vse preje kot dovolj inteligent, nastopil kot edina in glavna ter obremenjena priča in k vsemu še kot Hrvat ni razumel dovolj dijakevega narečja. — S tem slučajem je bila dana boju naših narodnih nasprotnikov proti nam, druga, nova smer: zavohali so, da je napočil »velika sezona« za ustvarjanje veleizdajalcev in propagatorjev za Velezbrjio. »Grazer Tagblatt«, »Tagespost«, »Marburger Zeitung«, »Deutsche Wacht« in ptujski »Stajerske« so povzeli hkratu boj in proti vsemu, kar je bilo narodno zavedno slovensko, je pričela nepopisna gonja. Ze takrat so pričeli sestavljati seznam »sumljivih«. Tedni so minili in ko je bilo par dni nekoli manj nepotnosti med monarhijo in Srbijo, so bili »patrijoti« zelo v skrbih in vsi zbežani so taval po svetu.

Prišlo je do preloma s Srbijo. Se tisti dan, ko je bila po naših krajih proglašena mobilizacija, so bili razni Slovenci v Mariboru posvarjeni, češ: slaba se vam obeta, čuvajte se, ste pod kontrolo. Prevladovalo je mnenje, da bodemo pričeli poživati dohajajoče tisoče slovenskih rezervnikov in črnovojnikov na upor, ali pa na beg k sovražniku, a minilo je 14 dni in bili smo sredi septembra, — o vsem tem pa seveda ne duha ne sluha in oni, ki so nas opazovali s strpnim očesom, so se pričelji tudi vpraševati, ali je sploh možno, da bi kaj takega storili. Takrat je prišlo med našimi nasprotniki do marsikakega burnega prizora: ena skupina je videla v nas za vsako ceno veleizdajalce, druga, seveda silno mala, počtne državljanke, boreče se za svoje narodne cilje, ne pa za odpad. Ker pa so prvi že trdili da smo veleizdajalci, so morali iti — po svojem mnenju — še korak naprej: morali so napolniti ječe, začasno seveda le z »sumljivci«. Gnali so jih na tucate, pljuvali po njih, jih tepili in včasih je kedo svoj pogum pokazal tudi z mečem — nad ženskim hrbtom ... V Mariboru, Ptuj, in Celju so bili odšli »Volksratov« akh zapuščeni v permanenti in njih agenti so hodili po cestah, da bi ne ostal kak Slovenec neopažen ali pozabljen. V Mariboru sta se odlikovala znani Veenomec

Vpokojeni orožniški major Kramer Edl. v. Drauberg in njegov prijatelj Norbert Jahn, urednik »Marburger Zeitung«. Nekega dne sta hodila oba po drevedu pred Götzovo pivovarno in kar tam zbirala imena; par dni pozneje je romala cela vrsta Slovencev v Gradec v preiskovalne zapore. Gospoda takrat menda nista videla, da ju opazuje troje gospodov, od katerih je danes eden mrtev, ker je dobil, slab že po naravi, v preiskovalnem zaporu jetiko, ostala dva pa še živita. Tudi od teh dveh je bil eden 5 tednov v preiskavi, dočim so se pri drugem zadovoljili s hišno preiskavo.

Ko je to minilo in je sledila gonja blamaža, so se vrgli na tlačenje potom uradov. Človek bi mislil, da so se napasli na rodne nestrpnosti. A ne. Danae se pletejo nove poskuse. Morda, toda ne: gotovo se nas bodo zopet spomnili, to pot le morda na drugi način, kajti sumničanja z »velezidajstvom« so se preživela. Zverina se napase in napije krvi, a našim narodnim nasprotnikom ni za mir. No, danes nas tudi ne zmorejo več in odkritega nasilja se boje.

Naše železnice.

V pravljenem času se je pri nas že mnogo razpravljalo o naših železnicah. Povedalo se je mnogo, toda mero še ni polna in naša dolžnost je, da nadaljujemo kjer smo pričeli, da prepičemo našo javnost in našo ljudstvo popolnoma, kako na mestu je naša zahteva po svobodi naroda, njegovega javnega življenja, pa če je to našim nasprotnikom prijetno ali pa ne. Današnji članek bodi posvečen edino eni stvari, ki naj nam služi kot klasična primera, kako se je delalo in se še dela pri nas. Nikdo izmed Jugoslovancev ne more na prvi pogled pojmiti vse mizerije, ki jo živimo po zaslugi raznih vlad, nemških Volksratov in pa privravnih železniških »strokovnjakov«. Po naših deželah. Proge, ki bi morale biti vir blaginje med ljudstvom, pritek dohodkov v državne in druge javne blaginje — take proge lahko iščemo ne bomo je našli. Toda obrnimo svoje poglede na državno železniško prog, ki veže središče Slovenije z Banovino, z ostalo jugoslovansko zemljo. Ljubljano z Karlovcem, Zagrebom in Reko. V pretrah vzemimo samo avstrijski del proge od Ljubljane do Bujarceva na Kolpi, oni del do Karlovca naprej zasluži pravzaprav poseben članek.

Namen proge je velikanski, saj ji je podana naloga, vezati Liko, Reko, in celo Dalmacijo z ostalo avstrijsko državo. Dalmacija v prvi vrsti potrebuje železnico kot riba vode, saj do danes še ni spojena nikjer s pošteno prog, zaledem. Kakšne velike potrebe ima omenjeno ozemlje ob Jadranu izvir pač dovolj jasno iz sedanjega skrajno slabega gospodarskega položaja. Isto velja o obali hrvaškega Primorja, o celi Liki. Vse ozemlje je brez železnice, edino par dolgočasnih poštinih voz »kasovov«, prevažajo po zaprašenih cestah okoli. Ves pravi promet se ne more povzpeti niti za stopnjo višje, ker manjka gospodarska žila par excellence — železnica.

Pri sklepanju nagodbe z Ogrsko leta 1910. se je na pritisk jugoslovanskega parlamentarnega zastopstva sklenilo, da se mora zidati takozvana liška železnica iz Ogulina proti Kninu v Dalmaciji in pa zvezo med Ljubljano in Karlovcem. Toda naš dualistični sosed iz Ogrske nam je vključ temu prekršil račun. Proga med Rudolfovim in Bujarjem, ki je avstrijski del, se je imela zgraditi kot glavna proga, ogrski del, 28 km dolgo črto Bujarje — Karlovec pa so hoteli imeti Mažari zgrajeno kot lokalno najslabšega kalibra. In volja Pešte je obveljala, Dunaj je zopet zlezel pod peč. Dela so se pričela, 22. maja je tekel prvi hlapen iz Rudolfovega proti vinorodni Beli Krajini — zveza z Hrvaščino je bila vzpostavljena, toda kakšna? Kršilo se je narodne pravice, upoštevalo se ni nobene pravih razmer — kar na slepo, prav po avstrijsko se je gradilo — samo da je bilo.

Ze tehnična izvršitev proge Ljubljana — Bujarje dokazuje, da naši Nemci niti strokovno niti politično, niti nacionalno ne razumevajo tedanje dobe, pač pa tiče globoko še v srednjeveških nazorih enemu vse, drugemu nič. Toda nova doba zadnjih 20 let je ustvarila pojope in odnose, ki pravijo, da gre pred močjo še pravica. Prvo pravica, potem moč pesti to je naše geslo. Proga iz Ljubljane do Karlovca delimo v stari del do Rudolfovega ali Novega mesta, v novo otvorenjo belokranjsko tretjino in pa hrvaški del od Bujarceva do Karlovca.

Leta 1894. se je otvorila tedaj privatna krajevna železnica, tako zvana stara proga do Novega mesta. Kot lokalni železnici druge vrste ji je pritakala glavna naloga vezati Dolenjsko z Ljubljano, skratka posepevati krajevne koristi, krajevni izvoz in dovoz. Zidana je bila na podlagi obstoječih zakonov s podlago kot glavna železnica, z troom kot lahka lokalna s 30 km maksimalno voznjo hitrostjo na uro. Majhne postajice, obstoječe iz glavne in enega stranskega ter skladišnega tira so zadostovale tedanji potrebi. Onih par voz je našlo vedno prostor na postaji. Omejen je bil pa tudi promet. Trije osebni in eden, kvečjem dva tovorna vlaka v vsaki smeri je bilo vse, kar je »hitelo« po Dolenjskem. Kratki tri na postajah so popolnoma zadostovali za tiste kratke lahke vlake, omejeno število prometujočih vlakov ni zahtevalo nikakršnih varnostnih odredb, telegrafnični drog z 2 žicama so na prav klasičen način dokazovali primitivnost cele naprave. Manjkal je sploh vsak telefon, med vsako postajo pa so postavili po eno čuvajnico, katere čuvaj je pač le površno nadziral prog, saj ni zmogel tolikoga dela. Ne zastoj se je marsikdo namrdnil prav hudomušno, če je prišla govorica na dolenjsko prog. Bila je majhna — obraščena s travo, lokalna pač.

Toda oni čas, ko je bila zasajena prva lopata za belokranjsko prog, je napočil in tu se je čisto enostavno pokazalo, da lokalna železnica od Ljubljane do Rudolfovega ne bo na noben način kos svojih prihodnji važni nalogi. Medtem ko so opremili nove deli proti Bujarjem vsaj kolikor toliko z modernimi tračnicami za težje vlake, z zadostujočim številom čuvajnic in vsaj za prvo silo prometu ustrezujočo varnostno službo, signali itd. — ostalo je nastari progi vslepo pri starem. Sele vojna je s svojo trdo roko prav pošteno opomnila prizadete kroge, da tako ne gre, ne sme iti naprej v interesu potujočega občinstva. Promet se je že so-

daj, pred zvezo s Dalmacijo počvetoril, kaj šele pride.

Tako se je začelo krpanje in šušmaranje, ki je res klasična primera za našo železniško mizerijo. Toda naglica ni nikjer dobra. O ogrskem delu sploh ne govorimo, saj je znano, da so bili zaprti podjetnika, — ker se je prog, preveč podpirala v Kolpo.

V ožgled važnosti te proge manjka na vsak način vse polno stvari, ki so vsaki glavni progi potrebne kot ribi voda. V prvi vrsti zahteva potujoče občinstvo, da se brzo in pa varno vozi. Isto velja o blagu. Vsaka železniška črta, ki ni posebno varna, dobi namreč dvomljiv renome. Vseled tega je potrebno, da se na omenjeni progi zviša brzina osebnih vlakov od 45 km sedanje hitrosti na 70 km v eni uri. Vsaka pot čez tir mora dobiti svojo zatvornico, prog, se mora omejiti, da ne more živina uhajati na njeno ozemlje, varnostne naprave pa se morajo spopolniti na podlagi modernih izkustev, ne pa po starem. Kot poznejša povojenska naloga pa je tudi izmenjava starih tirnic z trpežnejšimi in močnejšimi. Potem bo šlo.

Sedanje stanje na je nezno, kot polovično izpeljana naprava ne more popolnoma ustrezati svojem namenu. Z malim denarjem bi se dala napraviti korenita poprava. Stalo bi to mnogo manj kot pa razne krparije, komisije in ogledi, ki največ denarja stanejo. Znano je, da naša slavna državno železniška uprava pošlje pet komisij najmanj za stavbo čisto naradne lopice, stranišča.

In, kako se spoustuje naše narodne pravice v osrčju Jugoslavije tekoče proge? Nedavno sem se peljal po tej progi v II. razredu. Sprevidnik in sprevidnica nista imela za mene začetno slovenske besede. Sele na moje slovensko vprašanje sta začela govoriti domače, in to oba slovenca. »Fahrkarte bitte«, je pač za nas tuje narečje in spodobilo bi se, da se na naši zemlji, kjer mi plačujemo davka, odgovori vsakega potnika najprej v domačem jeziku in šele v drugi vrsti drugače. Saj naši ljudje se ne vozijo samo v tretjem razredu — tudi v I. in II. jih je včasih še preveč. Postaje se ravnotako izklicujejo ali samonemsko, ali pa šele po nemški spakedranci krajevnega imena začujejo domače ime dotičnega kraja. Mi ne zahtevamo izklicovanja postaj v slovensčini po nemških krajih, saj bi tudi Nemci prav živahno ugovarjali tej naši zahtevi, ampak naša dolžnost napram našemu jeziku, napram našim pradedom, ki so kraje krstili in napram naši narodni in zasebni časti je — da si ne pustimo na tak način pljuvati in obraz. Torej enkrat za vselej naj se že red napravi v tem smislu, da se vendar spoštuje jezik domačega prebivalstva — ostali idiomi so pri nas gosti in nemški danes še ni uradni jezik in — nikdar ne bo.

Vsakemu so znana stara spačena imena po stari dolenjski liniji do Novega mesta. Toda furor teutonici ni pustil v miru tudi novih imen. Spakedral jih je pa, ker ni šlo drugače na ta način, da se je napisalo ime najprej v nemški pisavi in nato v slovenski, n. pr. Semitsch — Semič, Gradatz in Krain — Gradac Belokrajna. Zopet druga so spačena, na polovico slovenska, polovico nemška, n. pr. Rosental — Ribischnje — Rožni dol pri Ribčje; Urschna — Sela — Töplitz — Uršna Sela — Toplice. Tudi slovenska imena Birčna vasi, Črnomlja, Metlika jim niso dala mirno spati — nastale so tuje označbe in ime Birčna vas se je celo po volji kakega možganika prelevila v Virčno vas. Edino Bujarje so jim delali preglavice, saj leže na Hrvaškem in se ne smejo ponemčiti — drugič pa ni mogoče dobiti pametne prestave — Trommlerdorf se je menda Nemcem samim zdelo prebadačo.

Ogledmo pa si uradništvo in ostalo osebje. Cela črta spada pod upravno ravnanstvo v Trstu, sedaj v Ljubljani, ki je priznana v nemških rokah. Da vsi Nemci skrbje zato, da dobe njih sorojaki mastnejše plačane glavne službe je znano. Tudi na dolenjski progi srečamo isti pojav. Umrla načelnik dolenjske postaje je v Ljubljani je bil še Slovenec, pa tedaj se je najbrže pripravljalo, kako bodo zasedli z Nemcem to izpraznjeno mesto. Sploh imajo Nemci to lepo navado, da vedno in povsod proglašajo takozvano posetna mesta za sebe po naših krajih. Ampak pribijemo takoj, da nimajo Nemci pri nas sploh pravice na posamezna mesta, po naših krajih hočemo v uradih ljudi, ki so našega rodu, ki razumejo svoj narod in njegaj jezik. Tudi ne potrebujemo nikakih nemških kontrolnih organov, ki za svojo službo nimajo ne zmnožnosti, ne ambicije, pač pa za vagoni stoje, skriti poslušajo ali govorje slovenski železničarji v službi v »Dienstsprache«, ali slovenski. Nismo mi radi uradnikov — so oni radi nas.

Na čelu kontrolne službe stoji Nemec, izvršujoč takozvano prometno nadziralno službo. Ali res ni bilo mogoče dobiti slovenskega uradnika za to posel? O, bil bi se dobil, pa ugalj ni gospodi navzgor in prišel je na čisto slovensko prog, Nemec, da kontrolira slovensko uradništvo, kar ga je. Dolenjska železnica ima namreč jako malo uradništva — edino par postaj — drugače vodijo službo poduradniki; mnogi izmed njih so osiveli v službi, pa jih še ne diči uradniški značaj. Tudi kak razmer.

Naše odposlanstvo na Dunaju pa opozarjamo, naj povzdigne svoj glas in zahteva takojšnjo remeduro te proge, ki veže Slovenijo z ostalim Jugoslovanskim svetom. Mi Jugoslovanci potrebujemo močnih vezij in dolenjska je ena glavnih. Na vsak način naj se doseže, da bo otvorenja hrvaška proga od Bujarceva do Karlovca tudi za najtežje vlake, ostali del proge pa zmoderniziran in pospešen promet — hitrejša prevažanje.

Končno pa naj se podreza v narodnostnem oziru na kompetentnih mestih, naj enkrat že upoštevajo dejanski položaj na našem jugoslovanskem ozemlju in nas pustijo s svojimi žaljenji na miru ter popravijo krivice, ki so jih storili. Reparation! Tacitus.

Pristopajte »Slovenski Matici«. Članarina 4 K, ustanovna 100 K.

Tadej Košciško.

(1746—1817.)

Stara prestolnica poljska Krakov je te dni vsa v znamenju proslave stoletnice smrti velikega Poljaka Tadeja Košciška. Zastave palapalo, izložbe prodajal so polne Košciških slik in medaljonov in na Rinku je že vzdih vogelni kamen za njegov spomenik.

Dne 15. oktobra je preteklo 100 let, odkar je umrl Košciško in prav ta dan je v Lublinu avstrijski gubernator v imenu avstrijske in nemške države čestitajoč naznanil Poljakom, da je imenovan njih »regentski svet«, kateremu je »dolžan biti pokoren vsak Poljak«. Ali torej Košciškov spomin živi ali je mrtev? Ali je »finis Poloniae« ali nje začetek?

Ni ga imena, ki bi bilo Poljaku dražje in bolj znano od imena Košciškovega. Tadeus Andrej Bonaventura Košciško (Kosciusko) se je narodil leta 1746. iz stare plemenite roduvine v Meračevščini na slonimskem okraju (gubernija Grodno) ter je posejal vojaške akademije. Bil je torej kakor Mickijevič sin Litve, kjer prehajala poljski narod v ruskega. Ko je izbruhnila osvobodilna vojna Severne Amerike (1775. do 1784.), je vstopil v armado voditelja Američanov, slavnega Washingtona ter bil njegov adjutant. Postal je generalmajor, a se leta 1786. vrnil na Poljsko, kjer je dobil isto vojaško dostojanstvo. Medtem se je začela dopolnjevati tragika njegove domovine.

Velika je ruska zemlja, a reda v njej ni. Tako je označil star letopisec srednjeveško Rusijo. Isto sodbo je mogel pred 150. leti o svoji domovini izreči Poljak. Poljska je bila takrat obsežno kraljestvo, a kralj je bil senca, njegov držav. zbor pa nesmisel, ker je en edini glas mogel preprečiti vsak sklep; trebalo je le enega intriganta, ki je izrekel svoj »veto« (torej glasoval proti), in sklep ni bil veljaven. Propast je bila nezogibna. Pod pretvezo, da preprečijo prepire in prelivanje krvi v »poljski republiki«, kakor so porogljivo nazivali kraljestvo, so si leta 1772. avstrijska cesarica Marija Terezija, ruska carica Katarina II. in pruski kralj Friderik II. prvič delili poljske dežele. Kar jih je ostalo navidez neodvisnih, je živelo pod kraljem Poniatovskim žalostno življenje še dvajset let. Rodoljubni, ki so spoznali svoj nesreče, so dali 3. maja 1791 svoji domovini novo ustavo, ki je odpravila zloglasni svobodni »veto«, proglasila kraljevsko čast za dedno in dala poleg dotle edino merodajnega plemstva in duhovništva volilno pravico tudi mestom. Kdo bi ne slutil za tem nekoliko odmeva francoske revolucije? V istini so tisti, ki so želeli poljsko propast, očitali prijateljem nove ustave jakobinstvo, dasi so ti-le hoteli celo konsolidirati kraljevsko čast ter so iz strahu pred plemstvom kmetsko ljudstvo odpravili z golimi nadami. Nastali sta v Poljski dve stranki; neprijatelji nove ustave so pozvali Rusijo na pomoč in pod silo vojaškega pritiska — Košciško se je boril leta 1792. pri Dubenki — je bila nova ustava preklicana in Rusija ter Pruska sta 1793. leta v drugi delili Poljsko. Da je ruska carica, ki je bila nemškega pokolenja, takrat izpregovorila le eno besedo proti Prusom, bi bil poljski državni zbor rad izročil sebe in vso domovino Rusiji, samo da se reši omražene Pruske, a one besede ni bilo. Ostala je še krpica nekdanje velike Poljske. Sedaj je vzkipele poljsko srce. Vse nade so se obračale na Košciška, ki je s prijatelji »dne 3. maja« t. j. nove ustave živel v prognanstvu in Draždah. Francoski revolucionarni konvent je obljubil pomoč in revolucija se je zasnova. Košciško prihiti v Krakov; na trgu te prve poljske prestolnice priseže verno službo domovini, poklicne narod pod orožje ter nastopi vojni pohod proti Varšavi. Pri Raciavicih, severozapadno od Krakova se je bil prvi boj; plemstvo je pobegnilo, a kmetske so vzdržali; razljučen je tedaj Košciško vrgel svojo velikaško opravo raz sebe in oblekel kmetsko. Nato je izbruhnila v Varšavi in drugih poljskih mestih vstaja; na čelo začasne vlade stopi Košciško; da bi okrepil poljski pokret in pridobil pravoslavne za vstajo, je proglasil ravnopravnost ver, a iz strahu pred vojaško plemenitaško kasto ni upal popraviti stanje kmetskega stanu. To je bilo zanj usodno.

Ko so Prusi zavladali v Krakovu, Avstrija v Lublinu, se je poslal tudi njegov vojaški položaj in pri Maciejovicah je dne 10. oktobra 1794. podlegel ruski vojski. Košciško sam je bil težko ranjen ter bil odveden v Petrograd. Po smrti carice Katarine II. je smel oditi iz Rusije ter je bival na Angleškem in v Ameriki, pozneje na Francoskem, je potoval po Italiji, a se končno naselil v Solothurnu na Švicarskem, kjer je umrl dne 15. oktobra 1817; leto dni pozneje je bilo njegovo telo prepeljano v Krakov. Za Napoleonskih vojn se je Košciško držal pasivno. Odhajajoč iz Rusije, je bil carju obljubil, da se ne bo vojskoval proti Rusiji, in tej obljubi je ostal zvest celo takrat, ko je Napoleon snoval — seveda za svoj politični račun — novo samostalno Poljsko, ki pa ne bi obsegala vseh poljskih dežel, niti uživala popolne ustavne svobode. Ko se je pozneje na dunajskem kongresu (1814/15) urejevala Evropa, je Košciško pozval carja Aleksandra, naj se proglasi za kralja poljskega in da Poljski ustavo, podobno angleški. Zadnji zahtevi seveda car, zaščitnik prusko-avstrijsko — ruske »svete zveze«, ki je pa Košciška osebnost toliko cenil, da ga je leta 1814. pri Fontainebleau na Francoskem posetil, ni hotel ustreči in Ko-

šciško je umrl na evropskem zapadu, kjer je koreninila njegova poljska ideja.

Srom sveta je znana beseda krilatica: »Finis Poloniae!« Tako je baje Košciško zaključil, ko je ranjen pri Maciejovicah padel s konja. To pa je bajka. Košciško je besedni rek ni nikoli; neprijatelji Poljakov so jih popularizirali, da bi z njimi ustvarjali politično razpoloženje, češ, Poljske je konec in basta. Košciško sam je v posebnem pismu (1803) zasvedočil, da bi bila taka beseda njemu nemogoča, zakaj »če smo mi, vojski, posvečujoči se domovini«, smrtni, pa je Poljska nesmrtna.

Poljaki ne časte v Košciškem le voditelja vstaje, vojaka — generala, ampak tudi socialnega reformatorja. S tem, da se je z vso energijo, celo z orožjem zastavil za ustavo 3. maja, je v katekizem poljskega naroda postavil disciplino in red. Bojeval se je v duhu ameriške svobode in v sporazumljenju s francoskimi svobodnjaki proti takratnim reprezentantom nazadnjaške legalnosti in absolutizma, proti državam, ki so preganjale že takrat, kakor pozneje pod »sveto alijanco« vsako »jakobinstvo«. On sam je v tem oziru tako — le določil program narodnega dela: »Svoboda, ta najslajša dobrina, ki jo more človek na zemlji pokusiti, je dana od Boga edino tistim narodom, ki so po svoji stanovitosti, po svojem moštvu, po svojem izdrževanju vseh protivnosti vredni.«

Košciškove konkretne zmage in porazi so činjenice zgodovine. Kar živi še dandanes, to je gori označeno programsko bistvo njegovega dela. To bistvo daje Košciškovi slavi upravljeni današnje vojne silen pomen, ki ga čuti poljska srca, ki ga pa čutijo tudi vsi drugi narodi, kateri se bore z njimi vred za demokratizacijo in samoodločbo. Kdor ne spozna in ne ceni te ideje ne vidi v Košciškovega spomina, marveč hoče njegov praznik porabiti edino za to, da Poljakom imenuje geografska imena kakor Maciejovice in zgodovinske letnice tisti se vara v svojih računih, bodisi da je ob Visli, ob Sprevi ali kje drugje; za njega je Košciško mrtev.

Poljski narod bide danes velik boj za svobodo. Naj bi se v tem boju njegovi zastopniki vedno spominjali naukov svojega velikega prvoboritelja.

Vseslovenski odbor za preskrbo invalidov.

V smislu resolucije Dobrodelnega shoda se je sestavil v Ljubljani odbor, ki naj ima v soglasju s tozadebnimi državnimi in drugimi akcijami v rokah osrednje vodstvo vseh zadev, ki se tičejo preskrbe invalidov, stanujočih po slovenskih pokrajinah. Podoben odbor imajo tudi na Dunaju in drugod. V odboru so zastopane vse stranke in tudi invalidi. Odbor bo naprosil tudi knezoškofstvo, deželni odbor, mestni magistrat in trgovsko zbornico, da dopolnjevanja svoje zastopnike. Ker nam pa mora biti na srcu usoda vseh slovenskih invalidov, zato naj bi se po izvenkranjskih pokrajinah zasnovali pokrajinski podobni odbori. Slovenski invalidi po štajerskem in koroškem so posebno potrebni naše skrbljivosti; kajti vse tozadevne centre na Koroškem in štajerskem so nemške in slovenski invalidi pri njih le težka pride do svoje pravice. Kako z nami ravna jo in nam našo krajevno poštvenost vračajo, dokazuje to, da nimamo še do danes nobene slovenske šole za invalide, dočim so take šole že po vseh večjih mestih, na Kranjskem pa je taka šola v Kočevju.

Naši invalidi po bolnišnicah in drugod tožijo, da so preveč pozabljeni. Vprašujejo tudi, kje so vse tiste zbirke, ki smo jih pri nas že toliko imeli, od katerih pa, pravijo, oni niso nič dobili. Zato se bo odbor obrnil do slovenske javnosti, do dobroteljnih zavodov in zlasti še do onih, ki jim je bila med vojno gmotna sreča mila, naj se spomnijo naših invalidov z darovi. Ta denar ne bo šel v graške in dunajske centre, ampak se obrnil neposredno našim rojakom v prid.

O sestavi in delovanju tega odbora drugič več. Pisarniške posle bo opravljala »Dobrodelna pisarna« (Kolodvorska ulica, 35), kjer se lahko tudi oddajajo darovi v denarju ali v blagu.

Vesti iz primorskih dežel.

Goriški spomenik dr. Kreku. Na današnji dan dobro obiskanim zborovanju Goričanov se je sklenila ustanova v kulturno — gospodarske svrhe, ki bo nosila ime dr. Kreka. Izvoljen je odbor 5 članov.

Za gojence in gojenke goriških učiteljskih v Ljubljani se bodo objavljala, dokler bodo šole zaprte, obvestila, ki se tičejo pouka, v veži Zadržne zveze (Dunajska cesta 38).

Petindvajsetletnica podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Sežani. Dn 2. oktobra je poteklo 25 let, odkar je bila ustanovljena v Sežani podružnica družbe sv. Cirila in Metoda. Največ zaslug za procvit podružnice ima gospa Maša Gromova, znana rodoljubnica, ki je po preselitvi v Trst tam uspešno delovala za Ciril — Metodovo družbo in o kateri se lahko reče, da je stori la med našimi narodnimi damami največ stopinj za našo šolsko družbo.

Smrt med begunci. V Glinovih vasi pri St. Vidu na Koroškem je izdihnil svojo mlado dušo Josip Klavara p. dom. Justinov v 16. letu, iz Čez — Soče. Žalostne smrti je umrl v Trstu v ulici Petronio 61letni Anton Besednjak iz Ribenberga na Vipavskem. Ko je šel po imenovani ulici, se je zgrudil od slabosti na tla in umrl. Besednjak je stanoval v Rocolu št. 181.

Umri je v vojaški bolnišnici v Kremsu Josip Rožič iz Oseka, star 28 let.

Za mrtve so izkazani v seznamu št. 544 skupne centralne izkazilne pisarne: Andrej Cergol iz Lake pri Rekanju.

Istri, topničar, rojen 1879., umrl 26. maja t. l., ustrelen v prsi, vsled zastrupljenja krvi; Blaž Pavlin iz Kromberga pri Gorici, topničar, rojen 1893., umrl v Brnu dne 13. junija 1917 za jetiko; Andrej Rijavec s Trnovega, topničar, rojen 1893., umrl dne 4. aprila 1917, ustrelen v možgane; Makso Robič iz Rihemberga, topničar, rojen 1877., umrl 5. junija 1917, ustrelen v trebuh; Severin Sedevčič iz Šempasa, orožniški stražmojster, rojen 1878., umrl v Pulju dne 13. junija za jetiko; Josip Simčič, 97. pešp., umrl dne 21. avgusta 1916, ustrelen v glavo.

Poziv.

Ljubljena slovenskega naroda drja Janeza Ev. Kreka nam je vzela nemila smrt; njegovih idej pa ne vzame nobena smrt, ne zatara nobena sovražna sila. Po čemer so hrepeli že v davnih časih najplemenitejši rodoljubi, kar so pripravljali najbistrejši duhovi, kar je nezavedno telo v vseh slovenskih srcih, to je vzplamelo zadnje dni v mogočen kres, ki je ožaril ves slovenski jug, kres, zažgan od ognjivite Krekove besede, ki je vtelesila v silnem duhu spočetno idejo svobodne jugoslovanske države pod habsburškim žezlom. Ta ideja živi in gori v vseh slovenskih srcih, kar jih ni še okužil hlapčevski duh, kar jih ni še pohujšala sebična zavist.

Po načelih krščanske vere, da so ljudje vsi bratje, vsi enakopravni, da je sužnost Bogu in poštenim ljudem zoprna, je zahteval veliki rajnik tudi za svoje rojake svobodo in enakopravnost. Kaj čuda, da je tako pravičnik, tako krščanin, tako človeška zahteva hipoma prešla vsa slovenska srca, na mah zedinila in združila vse slovenske stranke! Misli in želje vseh Slovencev je izrekla Krekova beseda, in Krek je postal vseh Slovencev klicar in zaščitnik in vodja.

Vse svoje velike dušne in telesne moči je posvetil ta veliki mož ljubljeni domovini; zanjo je naposled dal svoje življenje. In Slovenci so to spoznali; dokaz je bridka žalost po vseh krajih, koder biva slovenski rod, dokaz veličastni pogreb. Spomin Krekov bo živel v slovenskih srcih vekoma. To pa ni zadost. Veliki rajnik je ljubil svoje rojake ne samo v srcu; delal in trpel je zanje vse žive dni. Bolj kot njegovemu spominu je treba Krekovega spomenika Slovence, da vsaj nekoliko izkažejo v dejanju svojo hvaležnost, da poplačajo nekoliko svojega dolga svojemu dobrotniku. Treba je spomenika v dokaz, da znajo Slovenci častiti svoje velike može, da bodo vedeli pozni rodovi, komu so hvala dolžni za svojo rešitev, da bo imela mladina pred očmi zgled, kako se pridobiva vsega naroda hvaležnost in ljubezen.

Podpisani odbor si je postavil nalogo poskrbeti, da se dvigne v beli Ljubljani dostojen spomenik drju Kreku, in z zaupno prošnjo se obrača do vseh Slovencev in tudi drugih Slovanov, ki so spoznali, ki so čislali in ljubili rajnika, da prispevajo po svojih močeh v dosedaj blagega namena, da se počasti spomin velikega moža.

V Ljubljani, 20. oktobra 1917.

Odbor za Krekov spomenik:

Dr. A. Korošec,
načelnik „Jugoslovanskega kluba“,
častni predsednik.
Dr. Fr. Detela,
vladni svetnik,
predsednik.
Dr. Ivan Tavčar,
župan ljubljanski,
podpredsednik.
Dr. Fr. Jež, Ignacij Zaplotnik,
tajnik blagajnik.
Anton Kristan, Bogumil Remec,
Oton Zupančič, Rihard Jakopič,
Mihael Moškerc,
odborniki.

Dnevne vesti.

— **Vojno odlikovanje.** Nadporočnik Rajmond Ranžinger, črnovoj. p. 27. je odlikovan z vojaškim zaslužnim križem 3. razreda z vojno dekoracijo in meči.

— **Odlikovanje pri železnici.** Višji revident Avgust Kotnik v Celovcu je odlikovan z zlatim zaslužnim križem s krono na traku hrabrostne svetinje z meči.

— **Padel je 4. septembra** na Sv. Gabrijelu četovodja Alojzij Skubic, star 25 let, prej trgovski pomočnik v Schiffrejevih trgovini v Ljubljani, edini sin in opora svojih stare nesrečne matere. V vojni je bil od prvega dne kar je izbruhnila.

— **Dopusti za trgovce,** ki so pri voljakih. Vojni minister je odgovoril na tozadevno interpelacijo, da je vojno ministrstvo že lani odredilo, da je dati trgovcem, ki potrebujejo dopust za trgovske informacije in za nadaljevanje trgovskih poslov, tak kratkodoljni dopust. Če treba, se sme dati dopust do štirih tednov.

— **Vpoklici nesposobnih črnovojnikov** se bodo izvršili za 16. november. Kdor se popreje prostovoljno javi, bo

po možnosti zaposlen tako in tam, kakor sam želi.

— **Dan vojnih grobov.** Oblačni jesenski dnevi, ki so posvečeni spominu naših pokojnih, nas popeljejo v gostih trumah na njihova počivališča, ki jih v počestitve umrlih ovenčamo s cvetlicami. Da tudi tam daleč zunaj, na pušnih bojnih poljanah, v tuji hladni zemlji leže naši hrabri in zvesti borilci za svobodo in bodočnost domovine — tega naj nikdo v teh dnevih ne zabi, nikdo naj ne odreče malih prispevkov, ki se jih bo zahtevalo na dan vojnih grobov (31. oktobra do 2. novembra), da zamoremo trajno ohraniti grobove naših padlih junakov! Prispevke sprejemajo c. kr. okr. glavarstva, župani, občinski in župnijski uradi, verske občine, banke in hranilnice. Pojasnila daje »Komite za oskrbo vojnih grobov, Dunaj, IX., Canisiusgasse 10. Telefon 23.116 in 21.820.

— **Sokolstvo na Češkem** se oživlja. Župe pričnejo izdajati svoje župne vestnike, odbori in vaditeljski zbori sklicujejo seje in posvetovanja, kličejo stare brate na delo, da se prične zopet redna telovadba vsaj pri naraščanju in ženstvu. Članki v periodičnih listih povdarjajo posebno važnost vzgojnega dela (nравstvena vzgoja, knjižnice, predavanja, besede itd.), da se v mladini kolikor mogoče izbršejo neblage posledice vojne časa.

— **Nadaljevanje pouka na srednjih šolah.** Ker so se morale ljubljanske srednje šole zaradi izrednih razmer začasno zapreti, se je poskrbelo, da se bude pouk za učence teh šol vsaj deloma nadaljeval in sicer za učence 6., 7. in 8. razreda tukajšnjih treh gimnazij na c. kr. moškem in ženskem učiteljskem, za učence 6. in 7. razreda tukajšnje realke na realki sami. Za gimnazije se uredi pouk takole: Učenci imenovanih treh razredov I. in II. državne gimnazije se bodo podučevali od ponedeljka dne 22. oktobra naprej ves teden dopoldne od 8. do 12. ure, učenci istih treh razredov nemške gimnazije pa popoldne od 2. do 6. ure; naslednji teden od 29. oktobra naprej se bude vršil ta pouk obratno itd. Realčani izvedo o ureditvi svojega pouka, kar je potrebno na lastnem zavodu. Gimnazijci naj se zberu v ponedeljek ob gori določenem času zanesljivo na c. kr. moškem učiteljskem, kjer se jim odkažejo razredi.

— **V 9. činovni razred** sta pomaknjena kazniški učitelja Ig. Bajt iz kaznišnice v Gradišču ob Soči in Mihael Cizel iz kaznišnice v Gradcu.

— **Pritožbe stanodajalcev.** Pišejo nam: Vsak mesec imamo več slučajev, da ljubljanske gospodinjice prejemajo za častnikom oddane sobe premajhne najemnine. Mestni stanovanjski urad nakazuje došlim častnikom stanovanja takoj v prihod, do čim pa častnika njegov vojaški urad naznani glede uporabe stanovanja 2-4 dni pozneje. To se pravi, da častnik uporablja stanovanje to dni brezplačno, ker za ta čas ne prejme niti obdela od erarija, niti gospodinjca od občine nikake stanovanjske pristojbine (70 v odnosu 1 K 40 v dnevno). Pogrešek je v tem, da se častnik ne briga za to, če ga računski podčastnik njegovega oddelka pravočasno s prvim dnem ojkovega prihoda takoj prijavi mestni občini. Najboljše bi bilo, če bi mestni stanovanjski urad nakazoval stanovanja še le na podlagi vojaško uradno uverjenih nakazil z določenim dnevom, ki častnika opravičuje do uporabe stanovanja. — Drug običajen slučaj: Častnik je prestavljen iz Ljubljane z gotovim dnem; dejansko odhaja zaradi priprave za odhod običajno 2-3 dni pozneje. Erar plača po svojih predpisih stanovanjsko pristojbino natančno do dneva uradne prestopitve, istotako seveda čina stanodajalcu. Stanodajalec ne more vedeti, s katerim dnem erar preneha plačevati stanovanjsko pristojbino, ker ne dobi v roke uradnega voj. povelja o transferiranju najemnika. Stanodajalec je zopet prikrajšan za 2-3 dni, če najemnik ni sam dosti vreden in mu prostovoljno ne poravnaj najemnine za omenjene dni. Pri pogostih menjavah najemnikov trpijo na ta način ljubljanski stanodajalci občutno škodo, ker dobijo plačano mesto za 30 dni samo za kaldi 24 dni v mesecu. Prizadeti pa so v teh težkih časih velike draginje po večini manj imoviti stanodajalci, po krivdi erarija. Mestni stanovanjski urad gre sicer stanodajalcem vedno rad na roko, toda povrnitve nastale škode pa je ni od nikoder. Ali bi se ne dalo tako napraviti, da stanodajalci polno najemnino od častnika — najemnika naprej zahtevajo, najemnik pa naj sam kasira erarno stanovanjsko pristojbino z občinskim premečkom pri mestnem stanovanjskem uradu?

— **Pomanjkanje stanovanj.** Znano je, kako primanjkuje v Ljubljani stanovanj. Le pogledimo v inzerate, koliko ljudje potrebujejo, da bi dobili kako sobo. In kako težave ima n. pr. magistrat z nastanjanjem častnikov! Saj pa tudi ni čudno. V našem mestu je toliko priselencev, kakor razmeroma nikjer drugod. Posebno žensk je izredno veliko. Lahko rečemo, da so v žensstvu tukaj zastopane vse avstrijske narodnosti. Nič proti ubogim begunkam; saj nekeje morajo biti. Vprašanje je pa, kaj naj imajo tu opraviti Tržačanke, Dumačanke, Gradčanke, Ogrke, katerih je tu nebroj itd.? Samo, da delajo te gospe, tako se nazivajo, in delajo in drenj po ulicah in kuharnah in svedo hodejo imeti tudi najlepša stanovanja. Temu je prav lahko odpuščati. Merodajne oblasti naj vse te gospe zavrnejo tja, od koder so prišle, kakor to delajo drugod, pa bude prav gotovo mesečnih sob še preostajalo. Če se to izpelje, se pač ne bude zgodila krivica nobeni, saj tu nimajo ničesar iskati in naj domo rajše plejejo nogavice ter živajo perilo za naše potrebne vojske, ne pa tu, pred fronto, postopati ter krasti Bogu čas, potrebnim ljudem in oblastim pa biti v nadlego!

— **Razglednice** in večje portretne slike pokojnega dr. Kreka ima v zalozbi uraya „Društva slovenskega“. (Kotnik)

— **Ška tiskarna.** Razglednice stanejo: 1000 komadov 80 K, 500 kom. 45 K, 100 kom 10 K. Portretne slike: 100 kom. 150 K, posamezne slike 2 K 20 v. Vsa dobiček je namenjen skladu za Krekov spomenik. Z ozirom na poštovovalen namen, je želeli, da narode vse slovensko čuteče trgovine omejene razglednice ter opozarjajo občinstvo nanje. Prodajna cena posamičnih komadov je 10 v.

— **Nepravilno ravnanje s konji** v zaledju. Da se kolikor megeče varujejo konji, ki se tako težko preživljajo v zaledju, je vojno ministrstvo opozorilo ministrstvo za deželno branbo na dejstvo, da je nepravilno ravnanje s konji v prvi vrsti krivo hiranja in pešanja konj v zaledju. Glavni vzrok tiči v tem, da se konji v sedanjih časih prepuščeni v oskrbo večinoma napol odraslim dečkom in ženskam. Po aeravnem in hribovitim svetlu sa konji pade v dir veliko preveč. Tudi se jih po nepotrebnem pretepa in pokriva med voznjo, ko morajo vleči, vsi potni, težke tovara. C. kr. poljedelsko ministrstvo pa pripominja k temu spoznamo z ministrstvom notranjih zadev. Res je sicer, da konjereja v obstoječa razmerah elasti vsled pomanjkanja krme kakor tudi vsled neprimernega hlevnega osoja mnogo in občutno trpi, čemur se ni mogoče oginiti vzlic najboljši volji, vendar pa je treba vse poskusiti, da se pride okom tem težkočam in ohrani v vsakem ožiru dragoceno konjsko pleme. Često se tudi dogaja, zlasti v alpskih deželah, da postanejo že potrjeni konji nesposobni za vojaško službo v času med klasifikacijo in prevzetjem vsled pomanjkljive nege neg oziroma kopit. Tudi v tem pogledu je treba vse storiti, da se nedostaki temeljito in čimprej odpravijo.

— **Vojaško delo za šivilje.** Zavod za pospeševanje obrti je prejel obvestilo, da se rabi za neko vojaško popravilnico za monture blizu Ljubljane več šivilj, peric in pomožnih delavk. Plača 5 K na dan, predelavke 6 K. Šivilje, ki pripeljejo s seboj šivalne stroje dobe za obrabo stroja 60 v na dan. Prenosičije dobe v podjetju brezplačno. Hrana je preskrbljena za ceno 2 K 76 v na dan (zajutrk, kosilo in večerja). Pismeni oglaš naj se naslove: »Papirnica Leykam - Josefthal v Vevčah, pošta D. M. v Polju. Potno dovoljenje za takojšnji nastop se pošlje na pismeni priglas tudi po pošti.

— **Promet z vinom in moštom** na progah Južne železnice je ustavljen. V izrednih slučajih so pošiljave vina in mošta mogoče na podlagi posebnega transportnega dovoljenja, ki ga izda ravateljstvo Južne železnice. Na progah južno Maribora je povrh zaprositi za dovoljenje vojnega transportnega vodstva v Ljubljani.

— **Urad za begunske podpore** se je preselil z mestnega magistrata k c. kr. okrajnem glavarstvu v Hrenovi ulici št. 11, kjer posluje od ponedeljka, dne 21. t. m. naprej vsak dan od 2-6. ure popoldne.

— **Potres.** Predvečernjem zvečer so vsi instrumenti na tukajšnji potresni opazovalnici zaznavali potres v daljavi 900 kilometrov.

— **Umrla je** včeraj gospodična Marija Spoljarič, hišna posestnica po daljši bolezni. Preostali naše sožalje!

— **Samomor ali zločin.** Danes zjutraj so na Sv. Jakoba nabrekli iz Ljubljane potegnili truplo neke neznanke ženske, ki je imela na vratu in rokah prerezane žile. Tozadevne poizvedbe se vrše.

— **Razne tatvine.** Tekom požara je izgubilo Karlu Princiču v Spodnjem Logatcu iz stanovanja okoli 1240 K. — Posestniku Jakobu Vizjanu v Petkovcu pri Rottah so pobrali neznan tatovi pet kilogramov masla, lonec masti, 30 kil moke, več jacev in 8 kokoši. — Josipu Kuncu v Zibrahah so pokradli svinjskega mesa, čevljev, obleke in masti v vrednosti nad 250 K. — V Stari Oslici je zmanjkalo Mariji Erzenovi raznih živil in znesek 1200 K. — Razne obleke in obutve ter perila v vrednosti 1000 K je nekdo odnesel Jakobu Tušku v Suhi pri Trati. — Stiri mesece staro tele je odpeljal neznan tat Mariji Kržišnikovi v St. Ožbaltu. — Krmarici Ivani Gregorji pod smarno goro je izginila ovca, vredna 200 K, isto se je pripetilo tudi Lovretu Ovižku v Gornjih Gameljnih. — Neznani mesojedi so odnesli mesarju Jos. Jesihu v Preski nad 10 kg govejega mesa. — Milnarju v Svetlem je zmanjkil neznan »prijatelj« eno ovco in osem rac.

— **Čaj iz volčjih črešanj** so pili pri Klančarju v Glini pri Ložu. Vseh pet oseb je zbolelo in so se onesvestile. Iz nevarnosti je spravil družino Dr. Červeny iz Cerknice.

— **Velenje brez moke.** Iz Velenja na Stajerskem poročajo 19. t. m., da so tam brez moke že 14 dni, dočim je v raznih drugih krajih dosti moke.

— **Griza v Mariboru** traja dalje. Te dni so zaprli gostilno »pri črnem orlu«, ker je krčmarjeva družina obolela na grizi s posli vred. — Nabiranje perila za vojske je bilo vsled epidemije oblatveno prepovedano.

— **Oporoka graškega trgovca** Maksa Jamnika. Umrl je v Gradcu mlod slovenske krvi Maks Jamnik, znan veliki trgovec, in zapustil med drugim: 20.000 K »Südmärkte«, 10.000 K »Schulvereine«. In določil ustanovo, katere obrsti se imajo porabiti izključno le za v vojni poškodovane nemške Gornještajerce. Tako se s slovensko sposobnostjo in pridnostjo ob slovenski nezavednosti redi Stajersko nemstvo.

— **Z avtomobilom** se je hotel peljati posestnik Trampuž v Pilberku. Sofer mu je dovolil. Ko sta prišla do Trampužev hiše, je Trampuž sketil z voza in prišel pod kolesa. Prenesli so ga v bolnišnico, kjer je kmalu na to umrl.

— **Gelo truplo neznanega človeka.** Poročali smo, da se potegnili iz Zile na Koroškem golo truple neznanega moškega. Sedaj se je identiteta dognala. Ponesrečenec je infanterist Jos. Mitterbauer. On in neki narednik sta se hotela malo okopati pa je narednika prijel krč in je izginil v vodo. Mitterbauer ga je brzkone hotel rešiti pa je tudi on poginil v mrzli vodi.

— **O vojskovanju** s potapljalnimi čolni bo nočoj v Kinu Central v deželnem gledališču v dobrodelne namene predvajajoč slike in filme, predaval g. linjski poročnik Wickerhauser iz vojnega poročevalskega stana. Cene prostorov so navadne. Začne se predavanje, ki bo svedoča nemško, ob polu devetih.

— **Kino Ideal.** Spored za danes, soboto 20. oktobra. Senzacijski film v štirih delih »Silhueta vraga« z dražestno umešalo Mijo May v glavni vlogi. Poleg tega se bo predvajala enodejanska burka Maksa in Morice ter najnovejša vojna poročila. Spored se predstavlja do ponedeljka 22. oktobra ter mladini na pristopen. Kino Ideal.

— **Soška godba** bo svirala v nedeljo zvečer v kavarni »Evropa« v prid vdovam in sirotam padlih vojakov. Začetek ob pol 8. uri. Vstop 2 K.

— **Zgubila je neka žena** včeraj popoldne okoli pol 3. blizu Schmitzove restavracije pri nunaš denarnico z 200 kronami in malim ključkom. Videla je, da je neka meščanka opravljena starejša žena pobrala neko denarnico, ne da bi slutila, da je to njena. Prosi jo, naj prinese denarnico na Sv. Petra cesto št. 52, h krojaču Slani. Najdena je bila dne 18. t. m. na magistratu manjša vsota denarja, za katero naj se izgubitelj zglaš pri predsedstvenem slugi Iv. Suhadebniku.

— **Zatekel se je** posrednje velikosti, rujave barve z belimi lisami. Na vratu ima dve znamke z letnico 1916 in 1917. Dobi se ga nazaj, Cerkvena ulica 21./II. nadstropje vrata šteč. 32.

— **Čenjenim našim naročnikom.** Da ustrezemo želji naših naročnikov, smo tekom enega meseca priložili onim, ki jim poteka naročba lista, dvakrat položnice in sicer dne 18. septembra in dne 5. oktobra t. l. Zato bomo povodom ureditve novih tiskanih naslovov vsem zamudnikom, ki ne poravnajo naročnine do 31. oktobra t. l. dne 2. novembra pošiljanje lista brezpogojno ustavili. Prosimo torej pravočasno poravnave.

Aprovizacija.

— **Ljubljana pred katastrofo.** Iz poročila o včerajšnji seji mestnega aprovizacijskega odseka, ki ga prinašamo na drugem mestu, povzamemo, da je Ljubljana že danes v strašnem položaju. Ni moke, ni krompirja, ni premoga in ne petroleja. C. kr. deželna vlada je sicer izdala drakonične odredbe zoper reveže, ki si v stiski skušajo rešiti zdravje in življenje s par kilogrami tega ali onega živeža. C. kr. vlada pa nima zmožnosti, da bi preskrbela ljudstvu živež, ki mu gre po kontingentu. Tako ne more iti dolgo naprej! Prav zadnji čas je, da se gospodja pri vladi začne zavedati resnosti položaja. Ako ljudstvo že danes strada, kaj bude šele po novem letu. Odpomoč je nujna in neobhodno potrebna, sicer je v Ljubljani katastrofa nelzogična!

— **Iz seje mestnega aprovizacijskega odseka dne 19. oktobra 1917.** Moke za peko kruha še do danes ni dobila mestna aprovizacija toliko, da bi mogla biti brez skrbi, da bo Ljubljana preskrbljena s kruhom. Bati se je najhujšega. Prav lahko se zgodi, da bo mesto čez nekaj dni brez kruha. 150 vagonov žita, ki je bilo namenjeno za Kranjsko, je vsled transportnih težkoč ostalo na Stajerskem. Vodstvo aprovizacije je ponovno opozorilo vsa merodajna vodilna mesta na pretečo nevarnost. Strašne posledice znajo nastati, če bo ostalo prebivalstvo brez kruha. Odgovornost za to gotovo ne zadene aprovizacijo. Z vsem so nas že tako na tenko odnerrli in sedaj še na enkrat kalamiteta z moko. Zakaj je ravno Ljubljana vedno prizadeta? Znano je, da je n. pr. že lansko leto sosedna Stajerska vedno dobivala na izkaznice polno racijo moke, dočim se je Ljubljano dosledno prikrajševalo. Z večnimi ljubljani, saj dobite vse naknadno, za kar ste prikrajšani, ne bodo želodci polni, posebno ne, če se obljub nikdar potem izpolnilo ni. Ljubljana prav ničesar drugega ne zahteva, kakor to, da se il da tisto, kar druga mesta že dobivajo. Ker so skladišča aprovizacije prazna in moke od nikjer ni, bo mogoče razdeliti na močne karte le po pol kilograma moke za kuhinjo. Prebivalstvo je zopet prikrajšano že pri tako pičli, postavno zagotovljeni raciji. Aprovizacija pa bo povzela energične korake, da dobi naknadno prikrajšane množice moke. C. kr. vlada je celo zagotavljala, da dobi mesto poleg običajne racije še nekaj več moke nakazane. Sedaj pa zaostajamo še za običajno racijo. To nikakor ne gre! — Še hujše perspektive se kažejo o preskrbi krompirja. Mesto obljubljenih 400 vagonov je prejela aprovizacija do danes komaj 50 vagonov krompirja. To je še manj kot lansko leto! Več kot polovico Ljubljane si je lansko leto preskrbelo krompir na deželi. Letos je to nemogoče. Glede preskrbe s krompirjem so Ljubljano popolnoma odtrgali od dežele, in če si kdo vendar le osmeli, da prinese par kilogramov krompirja iz dežele, mu ga po cestah in mitnicah konfiscirajo. Prebivalstvo je zato navezano zgol na aprovizacijo in s 3 kilogramčki na osebo za 14 dni je male težko izhajati, če drugih živil ni. Kakor pa danes kaže, še te skromne množice aprovizacije ne bo mogla redno razdeljevati, ker je dovoz krompirja malene odpovedal. Tudi glede krompirja je aprovizacija že neštetokrat opozarjala c. kr. vlado, da mora biti mesto takoj jeseni preskrbljeno, ker je po lanskih izkušnjah, potem prepozno. Danes mora dobiti vsakdo vtis, da se vse odlašuje in zavlačuje. Zopet vse polno obljub in nikjer krompirja. Aprovizacijski odsek ob zadnji uri opozarja vse pokliane činitelje, da preidejo od obljub k dejanjem. Težka bo odgovornost pred lačnim prebivalstvom, če se ne zastavijo energično vse sile, da dobi Ljubljana krompir. Brez krompirja prebivalstvo živeti ne more! — Ljubljansko okolie so preplavili razni prekupci in kupujejo, ker je zelje zaseženo. V velikih množinah sveže r e p o. Do 100 vagonov repe se je naložilo že na ljubljanskih in okoliških kolodverih in prevajajo repo v Trst in druge kraje. Mestna

aprovizacija je že pred sezono prosila deželno vlado za rekvizicijo repe. Do danes še ni nobenega odgovora. Rekvizicija se bo pač izrekla, ko že repe ne bo. Repe so nakupili špekulante nešteto vagonov po 65 do 80 kron za 100 kg. Očitno in nesramno prekoračenje ravnalnih cen. Več vagonov, preko ravnalnih cen plačne repe, je mestni magistrat zaplenil in izročil aprovizaciji, ki razdeli repo med prebivalstvo. Repe se bo razdeljevala pri ubožni akciji, kakor tudi po normalnih cenah onim, ki niso udeleženi ubožnih akcij. — Aprovizacija ima na razpolago malo množino kavi ne ga n a d o m e s t k a. Blaga pa ni toliko razpolago, da bi ga mogla dobiti cela Ljubljana. Zato se kavin nadomestek razdeli najprvo okrajem na periferiji mesta. Ko pridejo zopet nove pošiljave, dobe kavin nadomestek drugi okraji. Razdelilni načrt se še objavi. — S petrolejem je neznosna kalamiteta. Skromne zaloge bo mestna aprovizacija razdelila. — **Premoga ni.** Niti najnujnejšim zahtevam prebivalstva, ki hoče premog za vsakdanjo kuhinjo, ne more aprovizacija ugoditi. Vsled neznatnih zalog je ne mogoče drugače razdeljevati premog, kot ga do sedaj razdeljuje mestna aprovizacija. Aprovizacija se je resno trudila in se še trudi, da dobi Ljubljana premog. Neštevilne osebe in pismene intervencije so do danes še malo zaslele in odpira se žalostno poglavje aprovizacije s kurivom, ki je vedno bolj težko, čim bolj se bliža zima. Če bo vsaj za kuhinjo mogoče dobiti dovolj premoga, je veliko vprašanje. Veliko pomanjkanje kuriva gotovo ne bo rešeno, če bodo merodajna mesta nakazovala neznatne množine premoga, ki pri današnji potrebi ne pomeni skoraj nič.

— **Ljubljana brez govejega mesa.** Mestna aprovizacija je dobila ta teden od Deželne mesta za klavno živino tako zanikerno živino, da bo Ljubljana futri in pojutrinšnji — ako ne bo mogoče še danes izposlovati novih odkazil živine — brez govejega mesa. Tudi ubožna akcija je ostala ta teden po večini brez mesa, ker je prejela le 17 klobasaric, ki so dale vse skupaj 1700 kg mesa. Čudno je, kam gre sedaj, ko bi imela biti najlepša živina, blago boljše vrste. Morda pa dobe zopet Tržačani najboljše blago? Zagonetno je tudi, zakaj danes primanjkuje v Ljubljani živine, ko je vendar znano, da kmetje živino naravnost ponujajo Deželnemu mestu za klavno živino. Ker kmetje ne morejo zadosti živine oddati, jo koljejo doma, Ljubljana pa je brez mesa. Radovedni smo, kje tiči vrok tem neznosnim razmeram?

— **Kaj bo z mlekom?** V zadnjem času dobivamo številne dopise, ki tožijo nad naraščajočim pomanjkanjem mleka. Tako nam piše neka mati: Matere z dojenčki smo v naravnost obupnem položaju radi mleka. Mlekarna mestne aprovizacije ne more dati dojenčkom več kakor 1/4 litra na dan. Kako naj ta količina zadostuje? Transportne razmere so povrh take, da včasih še to mleko izostane in dojenček mora živeti 48 ur od 1/4 litra mleka! Matere smo obupane. Kaj naj dajemo svojim, po nekaj mesecem starim, pogosto še bolehnim otročičkom? Odpomoč je nujna! — Tem prošnjam in pritožbam obupanih mater se pridružuje gotovo vsakdo, ki ima le količkanj zmisla za bodočnost našega naraščaja, za bedo in skrb ubogih mater. Poudarjati moramo, da tudi mesto vse s t o r i, kar le more, da bi vsaj za dojenčke dobilo dovolj mleka. Mnenje, da mesto n o č e plačevati takih cen, kakor plačujejo za mleko drugi, oziroma kakršne zahtevajo kmetje na deželi, je n a p a č n o. Mesto bi rado plačalo, ako bi le dobilo kaj več mleka. Vedno znova se trudijo odgovornosti mestni funkcionarji doseči na ta ali oni način zvišanje dobave mleka — ako so vsi njihovi napori zaman, to ni njihova krivda. Menimo, da bi dobila Ljubljana vsaj za svoje dojenčke dovolj mleka, ako bi tudi ostali v poštev prihajajoči faktorji se zavedali pomena tega vprašanja v toliki meri, kakor zastopniki mesta, ki vedno znova iščejo sredstev in potov, po katerih bi bilo mogoče vsaj omiliti neznosni položaj tištega dela prebivalstva, kateremu je mleko neobhodna hrana. O preskrbi mleka za Ljubljano izpregovorimo še obširneje.

— **Nakazilo moke trgovcem.** Trgovcem se bude nakazovala moka v ponedeljek dne 22. oktobra 1917 ob 9. uri v mestni posvetovalnici.

— **Meso za gostilne.** Mesto danes bo oddajala mestna aprovizacija meso gostilničarjem jutri, v nedeljo dne 21. t. m. dopoldne.

— **Meso ubožne akcije.** Od več strani prihajajo pritožbe glede slabe kakovosti mesa. Mestna aprovizacija oblašuje, da ne more postreči prebivalstvu z boljšim blagom. Klavno živino preskrbuje »Deželno mesto«.

— **Krompir za IV. okraj.** Mestna aprovizacija bo oddajala v ponedeljek, dne 22. v torek dne 23. in v sredo dne 24. t. m. strankam IV. okraja na Dunajski cesti pri Mühleinsnu krompir. Določeno je tale red: v ponedeljek dne 22. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 100, od 9. do 10. št. 101 do 200, od 10. do 11. št. 201 do 300, ponedelje od 2. do 3. št.

301 do 400, od 3. do 4. št. 401 do 500, od 4. do 5. št. 501 do 600. V torek dne 23. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 601 do 700, od 9. do 10. št. 701 do 800, od 10. do 11. št. 801 do 900, dopoldne od 2. do 3. št. 901 do 1000, od 3. do 4. št. 1001 do 1100, od 4. do 5. št. 1101 do 1200. V sredo dne 24. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 1201 do 1300, od 9. do 10. št. 1301 do 1400, od 10. do 11. št. 1401 do konca. Vsaka oseba dobi 10 kg; kilogram stane 30 vinarjev.

Obiskovalcem vojne kuhinje. Vsakdo, ki hodi v vojno kuhinjo na hrano, mora oddati v aprovačnem uradu na Poljanski cesti št. 13 nakaznico za moko, krompir in maslo, in sicer najkasneje do četrtke prihodnjega tedna. Prejel bo potrdilo, da je nakaznice pravilno oddal. Potrdilo pokaže potem v vojni kuhinji in tam mu bodo dali hrano dalje. Kdor se pa s tem potrdilom ne bo mogel izkazati, ne dobi od četrtke, dne 25. oktobra v vojni kuhinji hrane.

Premog. V kratkem se objavi razglas magistrata radi premoga in drugega kuriva. Opozorja se že sedaj na sledeče: Premog se bo oddajal od 4. do 11. novembra naprej le na karte za premog. Vsaka stranka, ki hoče imeti karto za premog, mora izpolniti za to predloženo vprašalno polo, v kateri se mora natančno navesti: 1. kolikokrat na dan se kuha na štedilniku; 2. koliko peči se kuri v prostorih, katere rabi stranka zase in koliko peči se kuri v prostorih, katere oddaja stranka podnajemnikom ter 3. koliko ima stranka drv in premoga. 4. Podnajemniki, to so tiste stranke, ki niso najele stanovanja od hišnega gospodarja, temveč od kake druge stranke v hiši, ne določijo vprašalnih pol, ker mora glede peči, ki se nahajajo v prostorih podnajemnika, podati izjavo ona stranka, ki je oddala podnajemniku stanovanje. — Hišnega gospodarja se smatra kot hišno stranko. 5. Vprašalne pole se bodo dobile pri krušnih komisijah, ko bo objavljeno v listih. 6. Izpolnjene vprašalne pole se morajo oddati hišnemu gospodarju, kateri predloži vse vprašalne pole, svoje hiše pri krušni komisiji in sicer ali osebo ali pa po kakih tretjih osebah, kateri mora hišni gospodar v to svrhu izročiti vse vprašalne pole in pa hišno legiti-macijo. Od strank samih se vprašalne pole ne bodo sprejemale, če ne predložijo tudi hišne legitimacije. 7. Vprašalne pole mora podpisati hišna stranka in hišni gospodar, katere sta tudi odgovorna za resničnost podatkov. Če ima kdo izven svojega stanovanja najete za obrt se posebne prostore, mora predložiti vprašalno polo v podpis tudi onemu hišnemu gospodarju, od katerega ima najete obrtne prostore. 8. Prestopke radi nepravilne napovedi v vprašalni poli itd. bo kaznoval mestni magistrat po § 18 že objavljenega ukaza z. k. r. deželnega predsednika za Kranjsko z denarno globo do 20.000 K, ali z zaporom do 6 mesecev.

Književnost.

— Ljubljanski Zvon prinaša v svoji oktobrski številki to - le gradivo: Ivo Gruden: V uri hrepenenja in Tiha pesem; Alojzij Kraigher: Mlada ljubezen (nadaljevanje); Igo Gruden: Sama zase; Rado Mur-nik: Na Bledu in iz velike dobe; Oton Zupancič: Begunka pri zibel; Peter Popotnik: Včlovečenje (koniec); Janko Glaser: Klo-potci; dr. Franje Derganc: Henri Bergson (nadaljevanje). Listek: — n. — A. G. Mat-koš: Felitoni in esej; dr. Jo. Glonar: Solzna Avstrija; O. Z.: Narodnost in historizem; — z. r.: Vraz - Prešeren: Joža Lovrenčič: Deveta dežela; — Matiča: Hrvatska.

Razne stvari.

* Z Dunaja v Budimpešto je stala vožnja po železnici v brzojaku v I. razredu 22 K. Odslej bo po novem tarifu stala 68 K.

* Ogromen požar je izbruhnil v petrolejskih jamah v Baku in uničil okoli 16.000 ton nafte in 2400 ton drugih izdelkov. Število človeških žrtev še ni znano.

* Obliki se je utrgal nad Mesino v Italiji in jo z okolico vred preplavil. Na stotine poslopij je porušil, promet ustavil. Na stotine družin je brez streh, obilo mrtvih.

* Konzerve iz Italije. Reško redarstvo je zaplenilo 900 kg konzerv, uvoženih na Reko iz Italije preko švice. Konzerve so bile poslone v Budimpešto, od tam zopet na Reko in sedaj jih odpošljejo v Opatijo.

* Vseučilška vjetniška taborišča. Vlada namerava ustanoviti posebna vjetniška taborišča za visokošolce in visokošolske profesorje, ki so prišli v vojno vjetništvo, seveda le pod pogojem, da stori isto tudi ruska, oziroma italijanska vlada.

* Inozemski tobak. Na zahtevo finančnega ravnanstva v Pragi se je v petek po tobakarnah izvršila preiskava na ovadbo, da nekateri tobakarni prodajajo inozemski tobak. V tobakarni Prohaskovi so našli 18.000 inozemskih cigaret in tobaka razne

vrstnosti. Odslej je bil predal blaga že za 1700 K. Prohaska se aretirali.

* Stajarska nakupna centrala osloparjena za pol milijona kron. Agent Avgust Kondor je bil v mirnem času ponižen uradnik, v vojnem času pa si je prislužil velike vsote s špekulacijami in navzaniem cen pri masti. Dalje časa je bil tudi pooblaščenec stajarske nakupne centrale, ki mu je pred kratkim izročila pol milijona za nakup ravnega blaga. Kondor je bil na dirkalniču precej izgubil, zato je segel po stajarskem devarju in izgubil tudi tega. Sedaj je bila pedana ovadba in Kondorja so prijel. 400 tisoč kron ponuja, da bi ga pustili na svobodo.

Pri otročnicah in oddihla potrebnih učinkov naravnih »Franz-Josef« grenčica, že po kratkem času brez neprijetnih občutkov očistujoče ter pospešijo prebavo in zboljša tek ter splošno razpoloženje.

Darila.

Za sile vojske. V ta namen je darovala družina polkovnika pl. Polajnarja v Ljubljani 80 K in c. kr. okr. sodišče v Podgradu (Istra) iz dveh sodnih poravn 180 kron.

Upravništvu naših listov so poslali: Za »Slovensko Matko«: I. Lipold iz Bileškega pri Brezicah 400 kron (glej včerajšjo notico); Neimenovani 5 K in Franciška Mahorič iz Ptuja 5 K. Skupaj 410 kron.

Za »Ciril - Meteljevo družbo«: Ivan Gerlovič iz Kostanjevca 12 K, darovala gg. dr. I. K. in dr. P. L., nadporočnik Lovce iz Admonta 100 K, daroval častniški zbor gor. strel. polka št. 2, Lojze Hofbauer, šolski vodja, Turje, p. Dol pri Hrastniku, 10 K, mesto cvet na grob pok. prijatelju in tovarišu sošolcu Josipu Zemliču in »Neimenovani« 5 K. Skupaj 127 kron.

Za dr. Krekov spomenik: druga zbirka zavednih slovenskih trgovcev za spomenik prvobitnemu za idejo našega ujedinenja posl. dr. J. Kreku 50 K, jugoslovansko sokolsko omladino pri Belem volku (v štatici) 200 K, »na dan pogreba« dr. Janeza Ev. Kreka pridružil se je jugoslovanska omladina vzhoda našega Ivana Hribarja in prispevala ta skromni znesek v spomin manom našega nepozabnega prvobitnega za svobodno jugoslovansko državo, akad. teh. društvo »Triglava« v Gradcu 30 K, mesto venca na krsto dr. J. E. Kreka in »Neimenovani« 5 K. Skupaj 285 kron.

Za »Ostlepe slovenske vojske« (Odlični vojski v Gradcu): rodbina dvorn. svetnika Kavanika 20 K, mesto venca na krsto g. Karla Žufka.

Srčna hvala!

Redakcija in odgovorni urednik: Valentin Koprar.

Izdajatelj in tisk: »Narodno oznanilo«.

MATTONIS

JEDELNOSTEN
U SVOJEM
ANALITIČNEM
KAKOVOSTI

MESSHUBER

ČISTI PRAMENI ALKALIJ

RISELI IZVORI

Najgloblje žalosti potrli naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom pretržno vest, da je naša iskrenoljubljana, dobra sestra, gospodična

Marija Spoljarič

hišna posestnica

v petek dne 19. okt. t. l. ob pol 10. uri dop., po dolgi mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajočo, begovano preminula.

Pogreb nepozabne pokojnice se vrši v nedeljo dne 21. oktobra 1917 ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti Sv. Florijana ul. št. 37 na pokopališče k sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v župni cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 19. oktobra 1917.

Žalujejo ostali.

Brez posebnega obvestila. Venci se brezično odlikujejo. Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Kožu

dobro ohranjen, dolg, se prodaja za 300 K, deloma denar, deloma živila KLASIK, Kolodvorska ulica št. 35. 3562

Prodaja se več sto kilogramov domačega kostanja.

Ponudbe z navedbo cene pod »Kostanj/3563« na upravništvu »Slovenskega Naroda«.

Meblovano SOBO

s posebnim vzhodom oddam enemu, ki mi prouči promet. 3588

Naslov se izve v upravi »Slov. Naroda«.

Kmetško posestvo

na Gorenjskem ali Dolenjskem krajem. Pismene ponudbe pod »Posestvo/3581« na upravništvu »Slovenskega Naroda«.

Kupim v mestu ali v bližini pitulno event. visokopartično hišo z vrtom. — Ponudbe do 30. t. m. pod »Hišo/3586« na uprav. »Slov. Naroda«.

—: STANOVANJE —: z eno ali dvema sobama in kuhinjo, za eno osebo, na Mestnem ali Starem trgu do novembra, se želi. 3592

Poziv se v upravništvu »Slov. Naroda«.

Uradnik denarnega zavoda

absolvent slov. trgovske šole, z večletno prakso, vojaščinu prost, sedaj neodpovedano službo, želi iz osebnih razlogov prenehati službo. Ponudbe se prosijo pod »Uradnik/3575« na upravništvu »Slovenskega Naroda«.

Restavracija

pebro ideja, blizu Kolodvora v večjem mestu na Kranjskem, se odda v najem ali v zakup. — Pismene ponudbe pod »Restavracija/1917/3599« na upravništvu »Slovenskega Naroda«.

Nabavite si!

dekler je čas in po kakovosti ne previsoka cena, našemu priznani dobremu kolomazu znamke »Honor« v lesenih zabojčkih po pol in 1 kg, cena kg K 1-30, ter v sodih po 50—100 kg po K 1-70. — Nadalje zvrstno poznost naših cenj odjemalcev na naš priznani dobri ter mnogo hvaljeni kralji nadomestek s sladkorjem v paketih po enkrat in pol kg. Džave: kakor čmet, poper, pilment, čajran itd., odprt in v zavetkih, ter vse druge specializirane blago v bogati izbiri se dobi pri turkih.

Vučkovič i Sibenik, Zagreb, Import, Export, Sveučilišni trg št. 1.

Vse naročbe se sprejmejo samo za naprej poslani denar, za kolomaz pa 50% v naprej, drugo z povzetjem.

ČEVLI

Glorija usajeni čevlji iz črne ali rjave teletine, s konjskimi, boks ali Chevreux gornjimi deli s črnimi lesenimi podplat. Derby-čevlji na trakove in lepi in trdni izvedbi.

Cene na drobno:

št. 27—35 za otroke . . . . . K 23-75, št. 36—40 za ženske . . . . . K 31-40, št. 31—46 za moške . . . . . K 35-80.

Materjal, delo in cene po pestavni predpisih. Pri naročilu naj se naznani velikostno številko ali dolžino stopala. — Pošilja po povzetju. 3482

Glorija zaloga čevljev

JAK. KÖNIG, Dunaj M., Blüthen-gasse 9.

Vinskih sodov

približno za 200 hl v miri od 56 l do 15 hl prodaja K. Kováč, Stari trg pri Rakocu.

Mlada vdova

brez otrok, gre kot pomoč v gospodinjstvu k bolni obitelji. Nastopi lahko takoj. Naslov pove uprav. »Slov. Naroda«. 3584

Kupi se vsaka, tudi najmanjša, množina dobro posušenih

olupkov od hrušek in jabolk

vsako posebej po 2 krozi kg in dobro posušene precejne od hrušek in jabolk po 80 v kilogram. Ponudbe in pošiljatev se prosijo na turko Fran. Koz, Ljubljana.

Kupimo svilene niti in koščke, stare in nove

ter plačujemo 5—25 K za kg. Pošljite tudi najmanjšo količino od 20 dkg. naprej nefrankirano na naše stroške, na kar dobite polni znesek po poštni nakaznici. Izdelava volnenega blaga J. KONRADT & Co., Dunaj VII, Kaiserstrasse 39. Kupujemo po najvišjih cenah suknene in volnene koščke stare in nove, tudi kvačkane in pletene volnene in bombažaste stvari. Prodajalci naj nam pošljejo vzorce s cenami. 3571

Šemirna ponudba.

Vdova brez otrok, 24 let stara, lepa zunanost, z večjim nezadolženim posestvom pri Ljubljani, se želi vsled pomankanja družabnega znanja poročiti z gospodom, ki ima veselje do večjega posestva. Vdova brez otrok ali starejši samci niso izključeni. Le resne ponudbe s sliko na upravo »Slov. Naroda« pod šifro »Dobri gospodar 127«. Tajnost zadržana.

BUKOV GOZD

za izdelovanje drv, kakor tudi gotova drva se kupi po visoki ceni, na Kranjskem ne daleč od železniške postaje. — Vzame se tudi večja njiva v najem v okolici Ljubljane. — Ponudbe: Ljubljana Poštni predal št. 151. 3505

Trgovski učni in vzgojevalni zavod

v Ljubljani.

Začetek šolskega leta v četrtek 25. oktobra. Zunanji učenci se zbere ob 8. uri zjutraj pred zavodom.

Artur Mahr, ravnatelj.

Nad 50 let obstoječa

parna barvarija in kemično snajenje oblek

ter

apretura sukna

Ljubljana, Anton Boc

Solomburgova ul. 6.

se prilega

Pestročna vestna in točna.

Najnižje cene.

„KINO CENTRAL“ v dežel. gledališču.

Sobota 20., nedelja 21. in ponedeljek 22. oktobra:

V Radstadtskih Turih ob takozvanem „Johannis slapu“ po zimi.

Tako krasnega naravnega posnetka že dolgo ni bilo videti.

Najnovejši Sascha in Mestrov teden.

Slavljena

MAGDA SONJA

v štiridejanski fantastični drami

Srce, ki izginja.

Avdijenca.

Veseloigra.

Prve predstave so pristopne tudi mladini.

Predstave se vrše danes v soboto in v ponedeljek ob pol 7 in pol 9. zvečer, jutri v nedeljo ob pol 11. dop. ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. zvečer.

Delniški kapital K 60.200.000.—
Rezerve „ 17.000.000.—

C. kr. priv.

Stanje den. vlag na hran. knjižice 31. okt. 1916:
K 143.241.140.—

Splošna prometna banka podružnica Ljubljana, preje J. C. Mayer

Centrala na Dunaju. — Ustanovljena 1864.

Vogel Marijin trg-Sv. Petra cesta (v hiši „Assicurazioni Generali“).

Ustanovljena 1864. — 33 podružnic.

Preskrbovanje vseh bankovnih transakcij, u. g. Prevzemanje denarnih vlog na hranilne knjižice brez rentnega davka, bankovne knjižice ter na konto-korent z vsakodnevnim vedno ugodnim obrestovanjem. — Denar se lahko dviga vsak dan brez odpovedi. — Kupovanje in prodajanje vrednostnih papirjev strogo v okviru uradnih kurznih poročil. — Shranjevanje in upravljanje (depoti) vrednostnih papirjev in posojila nanje.

Ustmena in pismena pojasnila in nasveti o vseh v bančni stroke spadajočih transakcijah vseskar brezplačno.

Najkulantnejše izvrševanje borznih naročil na vseh tuzemskih in inozemskih mestih — Izplačevanje kup-penov in izbrezvanje vrednostnih papirjev. — Kupovanje in prodajanje deviz, valut in tujih novcev. — Najemotaj vseh vrst predalov samoshrambe (safes) za ognjevarno shranjevanje vrednostnih papirjev, listin, dragotnih itd. pod lastni zaklepom stranke. — Opravišče c. kr. raz. loterije brezplačna revizija izbrez-banih vrednostnih papirjev. — Promese za vse žrebanja. Izplačila in nakazila v Ameriko in iz Amerike.

Brzojavke: Prometna banka Ljubljana. — Telefon štev. 41

4 plemenske koze.
Natančneje se izve Krškovska ul. 8. II.

KONTORISTINJA
z dveletno prakso in ima tudi vajo v engros trgovini, želi z 15. novembrom sprejeti mesto. — Ponudbe pod „Slov. 1000/3534“ na upravnishvo »Slovensk. Naroda«.

100 kron nagrade
kdo priskrbi stranki brez strok stanovanje v Ljubljani, eno ali dve sobi in kuhinjo, takoj ali začetkom novembra. Kdo, pove upravnishvo »Slov. Naroda«. 3552

posetstvo s gostilno
trgovino ali brez nje v bližini Ljubljane ali Celja. 3559
Naslov pove upravnishvo »Slov. Naroda«.

Nova trinadstropna hiša
na prometnem kraju v sredini mesta, se prodaja. Resni reflektantje naj vložijo svoje ponudbe pod „Središče/3548“ na upravnishvo »Slovenskega Naroda«. 3548

Proda se izborna kromatična harmonika
(ročno delo). 3551
Naslov pove upravn. »Slov. Naroda«.

Več tesarjev
in mizarjev
proti dobremu plačilu sprejme **ANTON STEINER**, Ljubljana, Jeranova ulica 11.

SLUGA
zmožen slovenščine in nemščine, se sprejme pri trdnici Rud. Bodenmiller, Ljubljana, Stari trg št. 8.

Dobro ohranjen
RESERVAR za vodo
se kupi. — Ponudbe na: Hotel „Slon“, Ljubljana. 3522

Zgornja dela
prevzame v mezno delo prvovrstna tov. golenic Julius Kraus, Volvary, Češko.

Sprejme se
učenca in učenko
iz dobre hiše, trdnica Lud. Dolenc, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 8.

Večje število zidarjev
z dobrim zaslužkom, poleg stanovanja in prehrane sprejme tovarna strojilnih snovi Kurka & Wildi v Polzeli pri Celju. 3466

Kigijenična
manufaktura
Julij Singer
Donaj 1, Wiesingerstr. 8 F.
Ceniki z zdravniškim poukom gratis in fr. Zaprti, 30 vinarjev v znamkah. 134

Trgovci! **Gostilničarji!**
KOCKE za juho!
zelo dobre vrste, 1000 za 27 kron, Najboljše kocke za golaš, 1000 kock 40 K. Najboljše kocke za kime-juho, 1000 kock 40 K pošilja proti povzetju ali predplačilu trdnica **IVAN UREK**, Ljubljana, Mestni trg št. 13. 3196

Nad 1.000.000 mojih ročnih šil
je že v rabi! Praktično ročno sredstvo za krpanje usnjenih stvar, konjskih oprem, jermenov, čevljev, mehov, jader, vreč, vozniških plaščev i. t. d. Važno za vsakega vojaka. Preprodajalcem popust. Cena kompletnemu šilu proti predplačilu K 4-50, po povzetju 4-80 K. Na bojno polje le proti predplačilu **P. E. Lachmann**, Dunaj IX, Mosergasse št. 3, odd. 115.

Usnjarski pomočnik
se takoj sprejme proti dobremu plačilu in hrani. — Ravno tam se sprejme tudi učence, proti hrani. **Av. Terpinč v Kamniku**

Portland cementa
nekaj tisoč kg ima oddati stavbenik **R. Smolevski**, Rimska c. 2.
KONTORISTINJA
eventuelno tudi začetnica, obeh jezikov v govoru in pisavi zmožna, z lepo pisavo, se sprejme pri gori omenjeni trdnici. 3560

Framydol je sredstvo za pomlajenje las, ki rdeče, svetle in sive lase in brado za trajno temno pobarva 1 steklenica s poštn. vred K 2-70.
Rydyol je rožnata voda, ki živo pordeči blede lica. Učinek je čudovit. 1 steklenica s poštnino vred K 2-45.
Naslov za naročila:
Jan. Grolich, Engel - Drogerie, Brno, št. 639, Moravsko.

HRASTE
izpuščaje, grinte, srebrico in druge kožne bolezni odpravi hitro in sigurno Paratol, domače mazilo. Ne umaže, je brez vonja, zato uporabno tudi čez dan. Veliki lonček K 3-50, dvojnat K 6.—. Dalje Paratol tresni prašek za varstvo občutljive kože, škatljica K 2-50. Oboje se dobi proti vpisatvi zneska v lekarnarja **M. Klein Paratol** tvorilci v Budimpešti, VII-42, Rózsá utca 21.

Specijalna ponudba.
Novi refoško, sladok, čisti, novi muškatelec, bel, sladok novi muškatelec, roza, sladok Točna pošiljatev v sedčkih po 60, 80, 100, 300 in več litrov po najnižjih cenah. Na željo pošljem tudi vzorce. Stabilimento **Vincolo Benussi & Ko., Trst Piazza Lipsia.**

Ivan Bizovičar
umetni in trgovski vrtnar
Ljubljana 839
Kolezijska ulica št. 16
priporoča svojo bogato opremljeno vrtnarstvo ter okusno izdelane vence, šopke in trakove.

.. Izposojevanje ..
ob mrtvaških odrih drevesne cvetlice, kakor tudi najfinije dekoracijske cvetlice za dverane .. in balkone. ..
Vsakovrstne sadike do najzlahnejših cvetic in zelenjadi. Sprejemam naročila na deželo. Vsa naročila se izvršujejo točno in solidno.
Erzojavke: **I. Bizovičar**, vrtnar, Ljubljana. ..

Na prodaj je osnadenstropna hiša z trgovino
v sredini Trbovlj, 20 arov zemlje, tik rogov premogokopa, z vodozvodom v hiši. Proda se po ugodni ceni. — Več se izve Loko št. 10, podla Trbovlje. 3555

Največja zaloge navadnih do najfinijih otroških vozičkov
in navadno do najfinije žime.
M. Pakič
v Ljubljani.
Uzamin naravnih se pošlje s povzetjem.

K 1-20 K 1-20
TONI JAGER
Ljubljana, Zidovska ulica št. 5.

Jos. Rojina
modni atelije
: za gospode :
Ljubljana, Franca Jožefa cesta 3.

Vojaške in uradniške
uniforme
po meri
v najkrajšem času.

Štefan Strmoli
Ljubljana, Pod Trančo št. 1.
Pozor! Zaradi vpoklicanja v vojaško službovanje je lokal odprt samo za prodajo blaga in sicer vsaki dan samo od 9 do 1/2 11 in v nedeljo od 9 do 11 ure dopoldan.

L. MIKUSCH
Ljubljana, Mestni trg 15
priporoča svojo veliko izbor **dežnikov in solnčnikov**.
Popravila se izvršujejo točno in solidno

dežnike in solnčnike
domačega izdelka priporoča
tvornica dežnikov in solnčnikov
Jos. Vidmar
Ljubljana
Pred Skofijo 19 — Prešernova ulica 4.

CUNJE
suknena odrezka, stare in nove, kakor vse druge vrste pavolane in volnene cunje, žakljevina, odeje, vrvi i. t. d. v vsaki množini kupuje po najvišji ceni.
E. KOTZBEK v Kranju.

Vinski kamen
suhe gobe, kumne, med, vozek, sveže in suhe sadje, smrekove sterc, sploh vse deželne in gozdne pridelke, kakor tudi vinske sode in vse vrste praznih vreč, kupi vsako množino po najvišjih cenah veletrgovina 2482
Anton Kolenc, Celje.

Toaletno milno nadomestilo
parfimirano, elegantno opremljeno, 2 1/2 tuc. vsebina kartona. Cena franko K 26-50. Dobavlja:
Lang & Co., Osjek 1, Hrvaško, Zupni trg 1.
Naslov za brzojavke:
Langcomp, Osijek.

Slamnate šolne
za dom in
slamnate podplate za v čevlje
sem začel izdelovati v teliko, da lahko ustrežem vsaki zahtevi in jih priporočam kot nadomestilo za drago usnjeno obutev, posebno za delo v sobah. 235
Poskusite, ne bode Vam žal.
Fr. Cerar, tovarna slamenikov v Stebu, pošta Domžale pri Ljubljani.

Lasne kite
najboljše kakovosti po 10, 14, 18, 20 in 24 kron; lasne podloge Krepp ali Pythen in lasne mrežice v vseh barvah; „NERIL“ barva za lase in brado od Dr. Drallea rjava, temnerjava ali črna po 2 in 4 K itd., vse še solidno, zanesljivo blago priporoča
Štefan Strmoli
Ljubljana, Pod Trančo št. 1.
Pozor! Zaradi vpoklicanja v vojaško službovanje je lokal odprt samo za prodajo blaga in sicer vsaki dan samo od 9 do 1/2 11 in v nedeljo od 9 do 11 ure dopoldan.

dežnike in solnčnike
domačega izdelka priporoča
tvornica dežnikov in solnčnikov
Jos. Vidmar
Ljubljana
Pred Skofijo 19 — Prešernova ulica 4.

Samostojna kuharica
za vsa dela, se sprejme v dobro hišo na deželi (2 osebe) takoj. — Ponudbe pod „Kuharica/3561“ na uprav. »Slov. Naroda«.

Pridna in poštna
— služkinja —
za vsa dela, ki zna tudi nekoliko kuhati, se sprejme takoj. — Ponudbe s sliko na naslov ga Mija Moll, trgovčeva soproga, Trbovlje 1, Štajersko. 3340

TRGOVEC
ali izobražen narodnjak, kateri bi bil zmožen, se udeležiti dobičkanosnega podjetja na Sp. Štajerskem, z mogoče 20—30 000 K ali tudi manj, se naj oglasi v upravi »Slovenskega Naroda«.

Zamaške
nove in stare, kupi vsako množino trdnica „Ljubljanska Industrija probkovih zamaškov **JELAČIN & Ko**, Ljubljana. 2278

Zahtevajte gratis in franko cenik
o božičnih, novoletnih in dunajskih umetniških razglednicah, po en gros cenah za preprodajalce. Kot poskusni sortiment pošljemo 300 božičnih, novoletnih, ljubavnih, godovnih, cvetličnih in umetniških kart v barvotisku, v blešku in zlatem blešku, sortirane za 18 K. Pošilja se po povzetju. Tovar na luksuspapirja **ADLER, Zeisel & Co.**, Dunaj II, Fraterstrasse 66/10.

Prodaja se
hiša z dvoriščem in vrtom
na Voloskem pri Opatiji zelo pripravna za trgovino. — V hiši se nahaja že 30 let gostilna, katere vsled ugodne lege jako dobro uspeva. Plačilni pogoji ugodni. — Natančne informacije daje odgovorna pisarna dr. Janetiča & dr. Pošćića na Voloskem.

Za begunsko taborišče se rabi
in kupi dobro ohranjeno
šivalne stroje!
Ponudbe z naslovom in ceno sprejema po dopisnici ali osebno trdnica
IGN. VOK, Ljubljana, Specijalna trgovina šivalnih strojev in koles, Sodna ulica št. 7.

: ŠKATLJE :
za razpošiljanje jajc in sadja!
Škatle za poštno in vojnopoštno pošiljke v vseh velikostih priporoča
Kartonažna tovarna F. Bonač sin
Ljubljana. 3065

Kupujem in prodajam.
bodisi pohištvo, steklenino, železo, sulice, porcelan, orožje, podobe, star denar, sploh vse, kar je najmanj 50 let staro. Obenem kupim staro zobovje. Posredujem za hiše, zemljišča itd.
Albert Derganc
brivec in koncesioniran starinar
Ljubljana, Frančiškanska ulica 10.

Modni salon
Srečko Potočnik
Ljubljana, Gradišče št. 7.
se priporoča za izdelovanje oblek za gospode in dame, specijalno za jesenske kostume in plašče za dame, bluže francoskih modelov. Obenem se priporoča za obračanje oblek in kostumov za gospode in dame, moderniziranje damskih kostumov, plaščev zimskih sukenj in površnikov za gospode. — Splošne garderobe za gosp. in dame!

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani.

obrestuje hraniine vloge po čistih
Rezervni zaklad nad K 1.000.000.

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka.
Ustanovljena l. 1881.

Hrastov in kostanjev les

v deblih in vejah od 10 cm debelosti naprej kupi po najvišji ceni
Julius Zigan na Polzeli v Savinski dolini.

Vsaka dama

naj čita mojo velezanimivo navodilo o

modernem negovanju grudi.

Iskušen svet pri vpadlosti in pomanjkanju
bujnosti. — Pišite zaupno na No stane ml.

Ido Krause, Požun, (Pressburg), Ogrsko,
Schanzstrasse 2. odd. 41.

vseh vrst za urade,

društva, trgovce itd.

Anton Černe,

graver in izdelovatelj

kavčkovih stampilij

LJUBJANA, Dvorski trg šte. 1.

Franc Furlan

naslednik Faschingovo vdova

ključavničarstvo

in

zaloga štedilnikov

se nahaja: 125

Amброžev trg šte. 9.

AVG. AGNOLA

v Ljubljani, Dunajska cesta 11.

Velika zaloga

steklenine, porcela-
na, svetilk, zrcal,
šip, kozarcev, vrčkov
l. t. d.

Gostilniška in kavarnar-
ska namizna posoda
po najnižjih cenah.

Kostanjev, hrastov in bukov les

kupi vsako množino franko vagon

255

Strojlina tovarna Samsa & Co. v Ljubljani.

Vpoštevajo se le pisane ponudbe z navedbo cen.

Vseh svetnikov

vernih daš dan

31. oktobra — 2. novembra.

Dnevi vojnih grobov.

Sodržavljani!

Spominjajte se na bojnih

potih padlih junakov!

Vsak tudi najmanjši znesek

se hvaležno sprejme.

Glavna poslovnica:

Dunaj IX., Canisiusgasse 10.

Telefon 23.115 in 21.520.

Poljske, konto 157.270.

Svoje častite odjemalce

vzhodno prosim, da se naj pri nakupu orožja in
municije vsakdo izkaže s posebnim dovoljenjem od
c. kr. okrajnega glavarstva ali od c. kr. državne
policeje v Ljubljani, da ima pravico do orožja in
municije. Ne da bi se izkazal s tem dovoljenjem,
ne smem prodati orožja ali municije, kakor tudi
ne popravljati orožja.

Za časa vojne se ceniki ne razpošiljajo.

Fran Sevcik

puškar in trgovec s orožjem
v Ljubljani.

134

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem leta 1916 vlog . . . . . K 55,000.000
hipoteknih in občinskih posojil . . . . . „ 30,600.000
rezervnega zaklada . . . . . „ 1,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Poseja na zemljišča in poslopija na Kranjskem proti 5%, izven
Kranjske pa proti 5 1/2% obrestim in proti najmanj 1% odzema
3/4% odplačevanju na dolg.

V podporo trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Pijeteti najprimernejše

spominke

na umrle

2450

zadobimo s povečanjem njihovih slik. Pove-
čanje in umetniško izdelavo fotografij v vsaki veli-
kosti za zmerno ceno z jamstvom za izvršitev
natančno po originalu oskrbi

risarski in umetniški zavod

Ferd. Ludv. Chamrada

Dunaj XV., Wurmsergasse 43, odd. 18.

Ceniki na zahtevo. — Zastopniki vsepovsod se sprejmejo.

Tovarna oljnatih barv, laka in firneža

BRATA

EBERL

črkoslikarja, lakirarja, stavbna

in pohištvena pleskarja

121

Prodajalnica:

Miklošičeva ulica št. 6.

nasproti hotela „Union“.

Ljubljana

Delavnica:

Igriška ulica šte. 6.

Električna sila.

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

nezanja st. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon

samo pod Trančo št. 2

poleg Cevljarskega mostu.

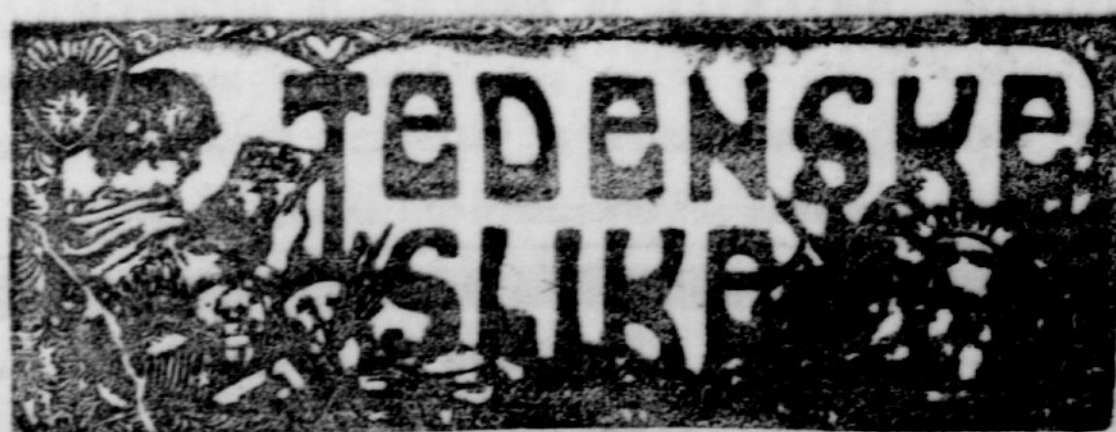
Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov l. t. d.

Zunanja naročila točno.

Vrtnarija na Tržaški cesti št. 34.

Najbolj zanimiv in najboljši slov. ilustrirani tednik so:

ki priobčujejo vsak teden mnogo zanimivih slik s besedilom in o drugih važnih aktualnih
domaćih in tujih dogodkih, ter obilo zanimivega čtiva: pesni, povesti, lahe zanimiv, lep
detektivski roman, poučne članke in črtice iz gospodarstva, zdravstva, vzgojeslovja, tehnike
in sploh vseh strok poljudnega znanstva.

„TEDENSKA SLIKE“ so nepolitični in neotkranski ilustrirani tednik, ki je posvečen le

zabavi in pouku.

„TEDENSKA SLIKE“ bi naj imela naročena vsaka rodbina, vsaka gostilna, kavarna, briv-

nica, vsako društvo itd. Zahtevajte „TEDENSKA SLIKE“ povsod in pridobivajte naročnikov.

„TEDENSKA SLIKE“ stanejo četrtri leta K 3-80 pol leta K 7-50 in celo leto K 15-—

Naročniki dobe kot nagrado slike Prešerna, Jurčiča, Gregorčiča in Alkeja ter tudi lepe

zanimive knjige. Naročite si „TEDENSKA SLIKE“ takoj!

Posljite nam svoj naslov in pošljemo Vam 1 številko „TEDENSKA SLIKE“ brezplačno in

poštne prosto na ogled.

Upravništvo lista „TEDENSKA SLIKE“

Ljubljana, Prešernova ulica 304.

Najpopolnejše nadomestilo

ZA

ŠKROB

(štirko)

da se brez pranja, brez škrob-
ljenja ter brez likanja lahko
očisti vsak ovrtnik in manšete.

Dobiva se povsodi.

Glavna zaloga pri tvrdki

Milan Hočevnar

Ljubljana

Sv. Petra cesta 28.

Istotam dobite

krtiče za ribanje.

PONUDBE

opremnih predmetih za uniformiranje.

V svojem zavedu
nudimo po ugodnih
cenah:

Palčice, kožušne ulanke,
Brechen, salonske hlače,
dežne plašče, pelerine,
sweater, perilo, noga-
vico, rokavice, ovojne
gamače, usnjene pa-
sove, čepice, distinkcije,
portepoje, znake, sablje,
bajonete, zvezde, gum-
be, sukna in vse po-
trebne priključke.

Strečkovje

Militärblatt

na razpolago.

Prodaja

na debele in drobne.

Splošni zavod za uniformiranje

prej BACK & FEHL

:: RUDOLF BODENMULLER ::

Ljubljana, Stari trg šte. 8.

Modistka
Pavla Novak,
 Križevniška ulica št. 9./I. nad.
 se priporoča cenjenim damam
 za vsa v njeno stroko spadajoča
 dela. Sprejema tudi stare klobuke v
 prebarvanje in prekrojenje.
 Cene nizke. — Postrežba točna.

Naslov za pisma:
 Jos. Petelinc, Ljubljana, Sr. Petra usip 7

Zahtevajte slovenski cenik!

Naslov za pisma:
 Jos. Petelinc, Ljubljana, Sr. Petra usip 7

Priporočamo edino najboljše živalne stroje tvrdke:
JOS. PETELINC, LJUBLJANA,
 poleg frančiškanskega mostu, levo, 3. hiša ob vodi.

Največja in edina zaloga živalnih strojev, vseh sistemov v poljubnih opremljenih za obrt in rodbino
 V zalogi igle, olje, ter deli za razne stroje.
 Dostavitev strojev takoj!

Josip Jug
 pleskarski in likarski mojster
 Ljubljana, Rimska c. 16.
 se priporoča cenjenemu občinstvu za
 vsa v to stroko spadajoča dela. Jamčim
 da delam samo s pristnim firnežem.
 Solidna in točna postrežba.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Delniška glavnica 10,000.000 kron.

Stritarjeva ulica št. 2.

Rezervni fond okroglo 1,500.000 kron.

Poslovalnica c. kr. avstrijske državne razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici sedaj v Ljubljani, in Celju.

Sprejema
 vloge na knjižice in tekoči račun
 proti ugodnemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira erarične dobave in dovoljuje
aprovizacijske kredite.

Pianine, klavirje, Orchestrione,
in harmonije.
S. KMETETZ
 LJUBLJANA, Kolodvorska ulica št. 26.

Divji kostanj in želod

kupuje po dnevnih cenah tvrdka
Viktorija Panholzer,
 Pražakova ulica št. 4, Ljubljana.

8 vinarjev

(za dopisnico) stane Vas moj
 glavni katalog, katerega se vam
 odpošlje na zahtevo brezplačno.

Prva tovarna ur

Jan Konrad, c. i. kr. dvor. dobav., Most (Brux) 1466, Češko.
 Niklajste ali jeklene ankarice K 16, 18, 20,
 armadne radijske ankarice K 18—, 22—,
 26—; belokovinate (Gloria-srebro) z
 dvojnim pokrovom ank. remont. ure K
 30—, 32—; masivne srebrne ank. remont.
 ure K 40, 50, 60. Budilke in stenske ure
 v veliki izbiri, 3 letna pisarna garancija.
 Pošilja po povzetju.
 Nikakega rizika. Zamenjava dovoljena ali se povrne denar.

PATENTE

vseh dežela izposluje inženir 542
M. GELHAUS, oblastveno avtor. in zapriseženi patentni odvetnik
 na Dunaju VI., Mariahilferstrasse št. 37.

Modni salon Stuhly-Maschke

Židovska ulica št. 3.
 Dvorski trg 1, Ljubljana.

Priporoča največjo izbiro
 finih velour-klobukov s
 kosmatim robom iz prvo-
 vrstnih tovarn »Novega Jičina«,
 kakor iz baržuna, filca in kožuho-
 vine, ter čepice za dame in deklice.
 Popravila točno in vestno!
 Velika izbira žalnih klobukov.
 Cene razmeroma zelo nizke!

Tvrdba F. Čuden v Ljubljani,

Prešernova ulica št. 1.

Priporoča se svojo veliko zalogo ur, zlatnine in srebrnine.
**Kupuje staro zlato in srebro in
 vzame po visokih cenah v zameno.**

Naznanja, da cenikov za leto 1918 ne more razpošiljati
 ko istega blaga po vzorcih ni, hočete se osebno ogledati in
 potrebno preskrbeti kolikor časa zaloga traja.

A. & E. Skabernè

Najnovejše bluze za dame
 Mestni trg št. 10.

Prej v Gorici. **F. Batjel** Prej v Gorici.
 Ljubljana, Stari trg št. 28.

Moška in ženska
 dvokolesa
 s staro pnevmatiko.

Živalni stroji, gramofoni,
 električne žepne svetilke že
 kompletne od 2 K.

Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce

Mehanična delavnica
 na Starem trgu št. 11
 v štačičevi hiši poleg goriške kleti.

Tovarna pohištva J. J. Naglas
 Ljubljana, Kongresni trg št. 12.

Največja zaloga pohištva

za spalne in jedilne sobe, salone in gosposke
 sobe. Preproge, zastorji, modroci na vzmeti
 žimnati modroci, otroški vozički itd.

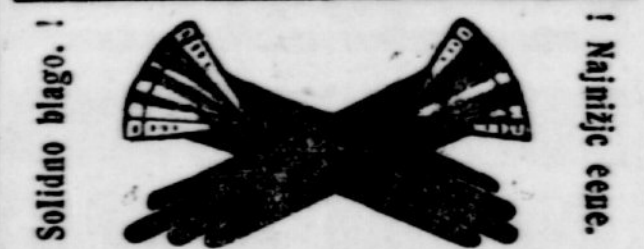
Ivan Jax & sin
 v Ljubljani, Dunajska cesta 15
 priporoča svojo bogato zalogo

voznihi koles. Šivalni stroji
 za rodbino in obrt

Brezplačni kurzi za
 vezenje v hiši.
 Pisalni stroji
 „ADLER“,
 Pletilni stroji
 vseh velikosti

M. Schubert

preje Bilina & Kasch,

Ljubljana, Židovska ul. 5.

priporoča veliko zalogo tkanin in
 glase-rokavice, modne blago za
 gosposke in dame, raznovrstne fine
 parfume, ročna dela in material,
 kirurški predmeti.

Moderna predtiskarija.
 Izdelovanje preoblečenih gumbov.

Priporočamo specialno
damsko in otroško konfekcijo
 zelo solidne tvrdke

M. Kristofič-Bučar
 Ljubljana, Stari trg št. 9. — Lastna hiša.

Najnovejša KOSTUME Najnovejša

BLUZE i Plašče, jope i
 Zalne — domače obleke
 Perilo, čepice, športne
 klobuke in steznike. **KRILA**

Otroške oblekice in obleke za mladenke.

Higienične perilo in druge potrebščine za neverojenke.
 Pošilja na izbiro tudi na deželo.

Stanje vlog koncem septembra 1917 ca. K 200,000.000—.

Glavnica K 40,000.000—.

Podružnica
 v Ljubljani

Češka industrijalna banka

Stritarjeva
 ulica št. 9.

Financiranje vojaških dobav.

Kredite za aprovizacijske nakupe.

Vsakovrstne bančne transakcije.

Sročke c. kr. avstr. razredne loterije.

Nakazila vojnim ujetnikom.